1953

Rendes tagoknak:

Bognár Rezső	63
Hajós György	67
Nagy Imre	70
Sedlmayr Kurt	71
Szörényi Imre	74
Turán Pál	77

Levelező tagoknak:

Bárány Nándor	86
Bóka László	89
Friss István	91
Kardos Tibor	92
Obermayer Ernő	94
Pattantyus Géza	98
Schandl József	101
Szalay Sándor	104

Tiszteleti tagoknak:

Bardin, I.P.	111
Dubinyin, M.M.	113
Palladin, A.V.	114
Curie, J.	116
Bernal, J.D.	121
Kuo Mo zso	124
Infeld, L.	126
Nejedly, Z.	130

Külső tagoknak:

Kuratowski, K.	132
Mazur, S.	133
Hadjoloff, A.	134
Certanescu, R.	136

R E N D E S T A G O K

1953

B o g n á r Rezső levelező tagnak az Akadémia rendes tagjává való megválasztását javasoljuk.

Javaslatunkat a következőkkel indokoljuk:

Bognár Rezső már tudományos munkásságának kezdetén, mint Zemplén akadémikus kiváló tanitványa és munkatársa, igen értékes kutatási eredményekkel gazdagitotta a szénhydratok kémiáját. E kutatások eredményességét jelzi a sikeres glykosidszintézisek hosszu sora, továbbá uj glykosidok izolálása és szerkezetfelderitése. Ezeknek a vizsgálatoknak jelentőségét legmeggyőzőbben az igazolja, hogy többek között fontos és régen ismert olyan glykosidok szintézisét is sikerült megoldani, amelyeknek szintézise régi, megoldatlan tudományos problémát képezett. Elég, ha ebben a vonatkozásban csak a ruberythrinsav és phlorodzin szintézisének megoldását emelem ki.

Bognár további kutató tevékenysége folyamán érdeklődése az anthoxanthinok és anthoxanthin-glykosidok felé fordult és itt is jelentős kutatási eredményeket ért el, amelyek éppen ugy, mint az előzőek, nemzetközi viszonylatban is figyelmet keltettek.

Amidőn Bognár a K.L.Tudományegyetem Szerves Kémiai Intézetének élére került, uj intézetét példás módon szervezte meg és munkatársainak megfelelő kiválogatásával és nevelésével egy uj kutatási iskolát teremtett meg. A mindössze néhány éve müködő uj intézet már eddig is komoly kutatási eredményeket ért el. Ezek közül figyelemreméltóak a nitrogen-glykosidok kémiájára vonatkozó vizsgálatok, majd ujabban azok a kutatási irányok, amelyek egyes szerves kémiai reakciók mechanizmusának felderitésére törekedtek. Ide sorolandók a trans-glykosidifikálás folyamatának továbbá acylezett carbamidok hőbehatásra bekövetkező átalakulásának vizsgálata.

Bognár tudományos közleményei nagy publicitásu folyóiratokban jelentek meg, igy pl. a nitrogenglykosidok kémiájának összefoglaló ismertetése az Uszpechi Chimii c. szovjet folyóiratban látott napvilágot.

Bognár igen értékes munkásságot fejtett ki azzal is, hogy a tudomány és gyakorlat állandó kapcsolatát aktivan müvelte. Igy a ritka mákalkaloidok izolálásának gyakorlati kidolgozásával és a máklevek feldolgozásának ismételt megjavitásával a hazai alkaloidtermelés gazdaságosságát jelentősen növelte. A tudomány és gyakorlat kapcsolatának ápolását jelzi az a munkássága is, amely a gyógyászatban alkalmazott rutinnak a hazai baltacinból való izolálására vonatkozik.

Külön kell értékelni azt az aktivitást, amelyet Bognár az Akadémián mint osztálytitkár fejtett ki. Noha erről a tisztségről Debrecenbe való távozását követően lemondott, az Akadémia ügyeivel kapcsolatos lelkes tevékenysége nem szünt meg és jelenleg is Akadéniánk egyik legaktivabb tagja.

Bognár Rezső nemcsak Magyarországon, de külföldön is elismert szakember. A közelmultban választotta külföldi levelező tagjává a Bulgár Tudományos Akadémia. Székfoglaló előadásának cime: "Mákalkaloidok előállitása és átalakulása" volt.

ifj.Bruckner Győző sk.
akadémikus

Müller Sándor sk.
levelező tag.

Javasoljuk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Hajós György levelező tagot rendes taggá válassza.

Hajós Györgynek eddig megjelent 19 tudományos munkája arról tanuskodik, hogy Hajós minden kérdést igen finom és elegáns módszerekkel tárgyal. Munkásságának legnevezetesebbike a hires Minkowski-sejtés teljes megoldását tartalmazza. Minkowski ugyanis a mult század végén valószinünek állitotta - és n= 3 esetben be is bizonyitotta - hogyha az n-dimenziós euklidesi teret n-dimenziós kongruens kockákkal befedjük ugy, hogy ezek középpontjai rácsot alkossanak, akkor mindig van köztük olyan kockapár, amelyeknek két /n-1/- dimenziós lapja teljesen fedi egymást. Ennek a sejtésnek a bebizonyitása évtizedekig ellenállt még igen neves matematikusok erőfeszitéseinek is, igy pl. Siegel, B. Levi, Mordell, Keller és Perron tettek sikertelen kisérletet a megoldására, de még 1940-ben is csak az volt az eredmény / Perron /, hogy a sejtés $n \leq 9$-re igaz.

Hajós 1941-ben igen meglepő módon bebizonyitotta, hogy Minkowski sejtése minden n-re igaz. Bizonyitása azonban még e nevezetes probléma megoldásánál is többet nyujt, amennyiben Hajós azt is beigazolta, hogy a Minkowski-sejtés ekvivalens a következő csoportelméleti tétellel:

Ha G véges Abel-féle csoport és $S_i = /1, a_i, a_i^2, \ldots, a_i^{n_i-1}/$, valamint G előállitható $G = S_1 S_2 \ldots S_n$ alakban, ahol a komplexusok szorzása azt jelenti, hogy G minden eleme egyszer áll elő az S_i komplexusok elemeinek szorzásával, akkor valamelyik S_i alcsoportja G-nek.

Hajós ezen csoportelméleti tételének bebizonyitásával nem csak a Minkowski-sejtést igazolta, hanem a csoportelméletben alapvető tételt bizonyitott be, amely megnyitotta a csoportok faktorizációja problémájának a kutatását.

Ugyancsak csoportelméleti jellegü Hajósnak a faktorizáció problémáiról irt két másik munkája, amelyek egyik Keller egy mai napig be nem bizonyitott sejtésének csoportelméleti ekvivalensét tartalmazza, a másik pedig azt bizonyitja, hogy van olyan ciklikus csoport, amely előállitható két nem-periodikus komplexus szorzataként. /Periódikusnak nevezünk egy komplexust, ha 1-től különböző csoportelemmel megszorozva ugyanazt a komplexust kapjuk./

Hajós Györgynek csoportelméleti munkáin kivül geometriai, geometriai számelméleti és alkalmazott matematikai munkássága is van. A geometria terén legujabban azt sikerült bebizonyitania, hogy a felületelmélet klasszikus Gauss-Bonnet-tétele a forgó vektorokra vonatkozó megállapitásként mondható ki, vagyis a Gauss-Bonnet-tétel lényege valójában nem speciálisan felületelméleti jellegü, hanem annál általánosabb igazságot fejez ki.

Alkalmazott matematikai kutatásai numerikus és grafikus módszerek elméletére vonatkoznak. Talán elég e tekintetben megemlitenünk, hogy az egyik, bonyolultsága miatt alig használt nomogramm-tipus megszerkesztésére sikerült olyan eljárást találnia, amely ezt a gyakorlatilag alig használható nomogramm fajtát a gyakorlat számára nagyonis hozzáférhetővé teszi.

Hajós számos közfunkciójának ellátása közben lépten-nyomon tanuságot tett arról, hogy a népi demokrácia célkitüzéseit magáévá tette és azok elérése kedvéért bármikor hajlandó munkát és időt áldozni. Ha mindezt hozzávesszük kiváló tudományos eredményeihez, bizvást remélhetjük, hogy Akadémiánk sokat nyerne Hajós György rendes taggá való megválasztásával.

Budapest, 1953. január 25.

Alexits György s.k.

Rényi Alfréd s.k.

Egerváry Jenő s.k.

Nagy Imre levelező tag, az agrárpolitikának régi müvelője.

Mint a moszkvai Agrártudományi Intézet munkatársa hosszú éveken át foglalkozott a nemzetközi agrárpolitika és különösen a mezőgazdasági tudomány magyar vonatkozásainak alapvető kérdéseivel. Számos tanulmányt tett közzé, amelyek a marxista tudományos közvélemény részéről megérdemelt elismerésben részesültek.

A felszabadulás után az elméleti agrártudományról és agrárpolitikáról megjelent könyvei, tanulmányai és előadásai agrártudományi irodalmunk nélkülözhetetlen munkái közé tartoznak. 1950-ben megjelent Agrárpolitikai tanulmányok c. munkájában rendszeres formában összefoglalja a marxizmus-leninizmus tanitását a magyar agrár-és a parasztkérdés történeti, közgazdasági és politikai vonatkozásairól. Nagy Imre kiváló ismerője a magyar mezőgazdaság multjának és jelenének. Munkáit magas elméleti szinvonal és a marxista agrárpolitika gyakorlati alkalmazásának egysége jellemzi. Ujabb munkái közül legjelentősebb most bemutatásra kerülő tanulmánya, amely a sztálini mü alapján a magyar agrárpolitika döntő elvi és gyakorlati kérdéseit világitja meg.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem agrárgazdaságtani munkáját is irányitja, emellett tevékenyen résztvesz az agrárgazdaságtani aspiránsok képzésében és a II. Osztály Közgazdaságtudományi Állandó Bizottságának munkájában.

Érdemei a magyar népi demokrácia mezőgazdasági politikájának gyakorlati keresztülvitele terén mindenki előtt ismeretesek, ezek részletesebb ismertetésére ezért nem térünk ki.

Mindezek alapján rendes taggá való megválasztását javasoljuk.

Fogarasi Béla sk.
osztályelnök.

Molnár Erik sk.
akadémikus.

Révész Imre sk.
akadémikus.

Ajánlás

Sedlmayr Kurt, akadémiai levelező tag
rendes tagságára.

Sedlmayr Kurt 1900-ban született Szarvaskőn. Agrármérnöki és doktori oklevelét a bécsi Agrártudományi Egyetemen szerezte. 1924-ben megszervezte Bükön a nagycenki cukorgyár növénynemesitő állomását. Itt rövid ideig dolgozott és utána külföldön, Canadában, majd Hollandiában folytatta tanulmányait. 1930 óta, mint önálló növénynemesitő dolgozik Sopronhorpácson, ahol annakidején állami támogatás nélkül inditotta meg a magyar cukorrépa nemesitését, A felszabadulás után is munkahelyén maradt, mint a kisérleti telep vezetője.

Mint gyakorlati növénynemesitő az előbbiekön kivül is többször járt külföldön. Igy Németországban, Ausztriában, Jugoszláviában. A felszabadulás után tanulmányuton volt Csehszlovákiában, a Német Demokratikus Köztársaságban, résztvett a moszkvai gazdasági konferencián Magyarország képviseletében.

Haladó szellemü, a legnagyobb hazai eredményeket felmutató legképzettebb növénynemesitőnk. Elméleti munkássága gyakorlati nemesitő munkája során bontakozott ki. Az általa kinemesitett fajták egy része nemcsak hazai vonatkozásban, hanem külföldi viszonyatban is elismert. Ilyen például a Béta C 242. cukorrépa fajtája, amely cercospora ellenálló és szárazságtürő. A rózsaszinü Béta takarmányrépa fajta a legutóbbi évek során több külföldi államban végzett fajtaösszehasonlitó kisérletekben is a legjobb fajtának bizonyult. Hazánkban nagy területeken termelik a Béta Y 19 cukorrépafajtát. A Béta 40 ősziárpa, mint törzskönyvezett fajta a termelésben szintén komoly helyet foglal el. A Béta 88 és 91 olajlen-fajták a legjobb hazai minősitésü lenfajták. A Béta pannon- és tavasz-bükköny államilag elismert fajták.

Elméleti munkássága során kidolgozta a répa páros tenyésztési és heterózis nemesitési módszerét. A répa minőségi vizsgálatánál uj normáloldatos eljárást dolgozott ki, amelynek segitségével a nemesitési munka ütemét nagymértékben meggyorsitja.

Behatóan foglalkozik különösen 1946 óta a micsurini biológia módszereinek megismerésével és hazai alkalmazásával. Ezen a téren uttörő munkát végzett. A micsurini biológia módszereivel már eddig is jelentős eredményeket ért el. Feljavitotta a bánkuti 1201-es buzafajta termőképességét, továbbá a cukorrépa vegetativ hybridjei, valamint a fajtánbelüli keresztezéssel elért eredmények jelzik a micsurini biológia nemesitési módszereinek alkalmazását. A magyar agrárkutatók közül az elsők között foglalt állást a micsurini biológia mellett. Tudományos felkészültsége és munkássága segitségével elért eddigi eredményei a legszebb példái a haladó szovjet agrobiológia révén elérhető eredményeknek.

Uj módszereit állandó tapasztalatcseréken azonnal a köz hasznára bocsátja, eljárásaival a többi növénynemesitők munkáját azonnal segiti. A kisérleti gazdaságok Tudományos Tanácsának elnöke és ezen keresztül is igen komoly segitséget nyujt a magyar növénynemesitőknek és mezőgazdasági kutatóknak.

Állandó kapcsolata van a gyakorlattal, intézete igen sok termelőszövetkezetet és állami gazdaságot patronál.

Nemesitői és tudományos munkájának elismeréseként 1950-ben Kossuth-dijat kapott. 1952-ben Népköztársaságunk Kormánya a Népköztársasági Érdemrend IV. fokozatával tüntette ki.

A fentiekben ismertetett kiemelkedő tudományos munkája és eredményei alapján javasoljuk a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjául.

Budapest, 1953. május 18.

Manninger Rezső s.k.
rendes tag

Somos András s.k.
levelező tag

Szörényi Imre Sztálin-díjas levelező tag rendes taggá való megválasztását javasolom az V. Osztályba.

Szörényi Imre biokémiai kutató munkásságát Budapesten Háry professzor intézetében kezdte el. A Horthy-korszak politikai viszonyai között tudományos munkásságát Magyarországon nem folytathatta. A 30-as évek elejéig Berlinben dolgozott, majd a fasizálódás elől a Szovjetunióban talált menedéket. Itt Kievben a Palladin vezetése alatt álló Biokémiai Intézetben bekapcsolódott a 30-as évek szovjet biokémiai kutatásainak egyik legértékesebb vonalába. Az Ukrán Tudományos Akadémia Biokémiai Intézetének osztályvezetője volt, amikor a Magyar Népköztársaság meghivására 1950-ben visszatért Magyarországra és a Magyar Tudományos Akadémia Biokémiai Intézetének igazgatójaként ezen intézetet megszervezte.

Szörényi Imre levelező tag tudományos munkássága a következő főbb területekre vonatkozik. Vizsgálta a fény hatását a sejt biokémiai folyamataira. Különösen értékesek és a legujabb időkben ismét előtérbe kerülnek azok a klasszikus vizsgálatok, amelyeket Lasniczkivel az élesztőnövekedés és fermentáció, valamint a közeg és a sejtek K tartalma közötti összefüggésre vonatkozóan végzett. Kievi munkásságának idejére esik az izom biokémiájába való bekapcsolódása, ahol résztvett a tréning befolyásának vizsgálatában. Önálló munkásságának jelentős eredménye a Pasteur-reakció mechanizmusára végzett kutatásai, melyek Bah kutatásait szélesitették ki. A legutóbbi időkben a myosin foszforkötéséről és az arginin foszfoferáz működéséről megjelent dolgozatai keltettek méltán világszerte feltünést.

Szörényi Imre levelező tag biokémiai működése mindig a legszorosabb kapcsolatban állt az orvostudomány és a biológia fontos elméleti kérdéseivel. 1952-ben a Nagy Honvédő Háboru idején végzett vizsgálataiért Sztálin-díjjal jutalmazták. Ezen munkásságának eredménye a mikrocid néven szélesen használt antibiotikum kémiai természetének megállapitása és előállitásának kidolgozása.

Mindezek a tudományos eredmények, valamint Szörényi Imre levelező tagnak széleskörü biokémiai és marxista filozófiai ismeretei indokolják azt a véleményemet, hogy rendes taggá való megválasztása Akadémiánk orvosi és biológiai kutatásainak előbbrevitele érdekében igen nagy nyereséget jelent.

Straub F. Brunó s.k.
akadémikus,
a Magyar Tudományos Akadémia
elnökségi tagja.

Javasoljuk Turán Pál levelező tag rendes taggá választását. Turán Pál jelentős eredményeit, melyekkel a matematika számos ágát gazdagitotta, a matematikusok az egész világon ismerik és rendkivül nagyrabecsülik. Tudományos munkássága mélyenjáró, sokoldalu és szokatlanul széles területet ölel fel és máris igen sok visszhangra talált az egész világon. Azoknak a jelentősebb eredményeinek, amelyeket az utolsó években ért el, hatása a következő években fog csak teljesen kibontakozni. Alábbiakban igyekszünk rövid áttekintést nyujtani tudományos munkásságáról.

Turán Pál első matematikai munkája 1933-ban jelent meg, az azóta eltelt 20 év alatt 70 dolgozatot irt, melyek közül 63 megjelent és 7 sajtó alatt van. Sajtó alatt van "Az analizis egy uj módszeréről és annak alkalmazásairól" cimü monográfiája /64/*, amely a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában rövidesen magyar és német nyelven jelenik meg. Eddigi munkái közül kétségtelenül azt kell főmüvének tekintenünk. Ebben a könyvben az általa felfedezett uj módszert és annak igen sokirányu jelentős alkalmazásait foglalja össze. A módszerre és alkalmazásaira az alábbiakban még részletesen kitérünk.

Turán Pál matematikai munkássága a következő területekre terjed ki: elemi és analitikus számelmélet; utóbbival kapcsolatban a zeta- és L-függvények elmélete; az analizis fentemlitett /hatványösszegek vizsgálatára vonatkozó/ módszere és annak alkalmazásai az analitikus számelméletben, a komplex függvénytanban, a differenciálegyenletek elméletében, algebrai egyenletek közelitő megoldására, stb; konstruktiv függvénytan, különösen az interpoláció és mechanikus kvadratura elmélete és az ortogonális polinomok elmélete; komplex függvénytan; Fourier-sorok elmélete; funkcionális algebra; gráf-elmélet; determináns-elmélet. Ez a puszta felsorolás is mutatja, hogy munkássága milyen széles területet ölel fel. Hozzá kell tennünk azonban ehhez, hogy dolgozatainak alaposabb tanulmányozásánál felfedezhetők látszólag egymástól távoleső vizsgálatai közötti mélyebben fekvő összefüggések. Turán Pál kiváló érzékkel rendelkezik az iránt, hogy ilyen összefüggéseket felfedezzen; ez mutatkozik meg abban is, hogy módszerének egyre ujabb alkalmazási területeit tárja fel. Különböző kutatási területi összefüggésére példa 40. dolgozata, amely módszerének a funkcionális algebra bizonyos kérdéseire való alkalmazását tartalmazza. De emlithetnénk például a 20., 38. és 45. sz. Erdős Pállal együtt irt dolgozatait pontrendszerek egyenletes elosz-

* A számok Turán Pál dolgozatainak mellékelt jegyzékére vonatkoznak.

lásáról s ezzel kapcsolatban polinomok gyökeinek szögterekben való eloszlásáról, amelyek bizonyos értelemben összekötő láncszemet alkotnak Erdős Pállal együtt irt konstruktiv függvénytani munkái és hatványösszegekre vonatkozó módszere között és ugyanakkor részben a funkcionális algebrához is számithatók. Turán Pál az összes felsorolt kutatási területeit eredeti, erős invenciótól áthatott, uj módszerekkel és eredményekkel gazdagitotta, sohasem jár kitaposott utakon, hanem uj kutatási irányokat nyit meg. Különösen vonatkozik ez a hatványösszegekkel kapcsolatos fentemlitett uj módszerére, amely igen hatékony és számos területen nagy sikerrel alkalmazható. De vonatkozik ez teljes mértékben Erdős Pállal és Grünwald Gézával együtt irt konstruktiv függvénytani munkáira /10.,14.,16.,22./, pontrendszerek egyenletes eloszlására vonatkozó fentemlitett dolgozataira /20.,38.,45./ s azoknak a kinetikus gázelméletben való meglepő alkalmazására, melyet Egerváry Jenő akadémikussal együtt dolgozott ki /53.,56./. Hasonlóképpen uj kutatási irányokat nyitott meg doktori disszertációja és ahhoz kapcsolódó dolgozatai /3.,4.,6./, Erdős Pállal együtt irt elemi számelméleti dolgozatai /9.,25.,36./ és a funkcionális algebrára vonatkozó 65. sz. dolgozata. Jellemző, hogy például 49. dolgozata, mely igen szép eredményt tartalmaz, bár nem tartozik legjelentékenyebb munkái közé, mégis olyan nagy visszhangra talált, hogy már eddig is kilenc szerző fejlesztette tovább gondolatait.

Dolgozatai közül tiz /az 1., 11.,19.,23.,31.,34.,48.,50.,52., 68. számuak/ analitikus számelméleti tárgyu. Már első dolgozataiból mint az analitikus számelméleti egyedülállóan bonyolult "technikájának" virtuóz mesterét ismerjük meg. Későbbi dolgozataiban, amelyek az analitikus számelmélettel foglalkoznak /23.,31.,34.,48.,50./ uj módszerét alkalmazza nagy eredménnyel az analitikus számelmélet nehéz problémáira. Különösen ki kell emelnem a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának folyóiratában 1947-ben megjelent közel 70 oldalas értekezését /31./, amelyben a Riemann-sejtéssel kapcsolatos mély eredményeit ismerteti. A Riemann-sejtés egyike a matematika nagy és mindmáig megoldatlan problémáinak, amelyen már közel 100 éve köszörülik, élesitik szerszámaikat a matematikusok, de mindmáig nem jutottak el annak igazolásához. Turán Pál kétségtelenül egyike azoknak, akik a Riemann-sejtés irányában a legtöbb előrehaladást érték el. Egyben ő a zeta- és L-függvények elméletének a ma élő matematikusok közül egyik legalaposabb ismerője. Rá kell mutatnunk arra is, hogy számos másirányu eredményére,

igy már többször emlitett uj módszerének felfedésére is, a Riemann-sejtés körüli vizsgálatai kapcsán jutott, ugyhogy ezek a vizsgálatai nemcsak a Riemann-sejtésre vonatkozó kutatásokra, hanem a matematika sok más fejezeteire is megtermékenyitőleg hatottak.

A Riemann-sejtéssel kapcsolatos eredményei közül, mint egyik legmeglepőbbet, kiemeljük azokat a tételeit, melyek szerint a számsor egy véges szakasza törzsszámainak eloszlása és a zeta-függvénynek a kritikus sáv bizonyos téglalapjában lévő gyökeinek elhelyezkedése között közvetlen összefüggést állapit meg. Kiemelem továbbá a primszám formula hibatagjának becslésére vonatkozó eredményeit /48.,5o./ és a Carlson-tételre vonatkozó uj eredményeit. / 54. /

A zeta- és L-függvények elméletével négy dolgozata foglalkozik / 26, 33.,54.,6o./, ezek közül kiemeljük a 26. és 54. számut.

Módszerének kidolgozásával és annak számelméleten kivüli alkalmazásaival foglalkozik 11 munkája /28.,29.,3o.,4o.,44.,51.,55.,62., 63.,67.,69./, valamint fentemlitett monográfiája, amely a módszert, annak számelméleti és egyéb alkalmazásait egyaránt összefoglalja. Elemi számelméleti tárgyu 9 dolgozata, /mégpedig a 2, 3, 4, 6, 7,8,9, 25.,36. számuak/. Ezek közül a 3. sz. doktori disszertációja, ehhez csatlakoznak a 4. és 6. számu dolgozatok. Ezekben az egész számok törzstényezői számára vonatkozó Hardy-Ramanujan féle eredményekre igen egyszerü bizonyitást ad és ezen eredményeket messzemenően általánositja. Módszere abban áll, hogy egy olyan meggondolást alkalmaz, amely lényegében azonos a valószinüségszámitásban jól ismert Csebisev-féle egyenlőtlenség bizonyitásával. Turán bizonyitását Hardy és Wright " Az introduction to the theory of numbers " c.könyve is átveszi. Turán Pálnak ez a bizonyitása kiindulópontja volt a számelmélet egy uj irányának, additiv számelméleti függvények értékkészlet-eloszlása valószinüségszámitási módszerekkel való vizsgálatának. Turán Pál dolgozatának uttörő jelentőségét M.Kac "Probability Methods in Some Problems of Analysis and Number Theory / Bull. Amer. Math.Soc. 55. /1949/ 641-655. o./ cimü referátuma világosan kidomboritja.A valószinüségszámitási módszerek alkalmazása a számelméletben a legutóbbi évtizedben számos érdekes és más módszerekkel elérhetetlen eredményt hozott. Ezek közé tartoznak a Turán Pál által meginditott kutatási irány eredményei is. A 7. és 8. számu, Erdős Pállal közös dolgozataival kapcsolatban kiemeljük, hogy ezek 1935-ben a tomszki Matematikai Intézet Közleményeiben jelentek meg N.P.Romanov szovjet matematikussal való levelezésük következményeképen.

Konstruktiv függvénytani tárgyu Turán Pál hat dolgozata, mégdig a 1o.,14.,16.,22., és 49. számuak. Ezek közül a 1o., 16. és 22. Erdős Pállal, a 14-es Grünwald Gézával közös munka. A 49. dolgozat széles visszhangját már emlitettük. Kiegészitőleg még azt emlitjük, hogy az I. Magyar Matematikai Kongresszuson két kinai matematikus, Ch'in-Mo Tung és Hsien-Yü Hsü két dolgozata került bemutatásra, melyek Turán ezen munkájához kapcsolódnak. Ebben a dolgozatban foglalt eredményeinek egyrészét Turán már 194[illegible] levélben közölte Szegő Gáborral. Kiemelkedő jelentőségüek a 1o.,16.,22. dolgozatok eredményei, a mechanikus kvadraturára az interpolációra és az ortogonális polinomok nagyságrendjére és gyökeinek eloszlására vonatkozólag. Ezek az eredmények ma már klasszikusnak tekinthetők, hasonlóképpen a 14. dolgozat eredményei is, aminek bizonyitéka, hogy Natanson Konstruktuv függvénytan cimü, ezévben magyar fordításban is kiadott kiváló monográfiája külön pragrafust szentel Turán és Grünwald tételének és egy másikat Turán és Erdős tételének /III.fejez t 2. és 3.§./. Hasonlóképpen fel vannak dolgozva Turán, Erdős és Grünwald eredményei Szász Pál "Bevezetés a differenciál-és integrálszámitásba" cimü egyetemi tankönyvként használt kézikönyvében /47o §./, Szegő Gábor " Orthogonal polynomials " cimü munkájában, Shohat és Tamarkin a momentumproblémával foglalkozó monográfiájában, Feldheim Ervin monográfiájában, stb. Számos más szerző dolgozata alkalmazza és fejleszti tovább ezeket az eredményeket. Legujabban Freud Géza aspiráns most benyujtott disszertációjában alkalmazta Turán és Erdős tételeit szép eredménnyel.

Fourier-sorokkal foglalkozik Turán Pál öt dolgozata /5., 15., 17.,35., és 61./. Ugyanugy, mint az interpoláció elmélete terén, a Fourier-sorok elméletében is Turán Pál munkái Fejér Lipót akadémikus munkáihoz kapcsolódnak és az ő ösztönző hatását tükrözik.

Turán Pál tiz dolgozata foglalkozik a komplex függvénytan egyes kérdéseivel, mégpedig a 12.,18.,2o., 27.,32.,37.,38., 42.,45., és 57. számuak. Ezek közül a 18. és 27. számuak polinomok és deriváltjaik értékkészletére, a 32., 37., és 42. számuak a hatványsorok bizonyos tulajdonságaira vonatkoznak. A 2o.,38.,45., dolgozatok pontrendszerek egyenletes eloszlásának kérdéseivel foglalkoznak és ezek alkalmazásával polinomok gyökeinek szögterekben való eloszlására. Ezekhez a dolgozatokhoz kapcsolódnak a kinetikus gázelméletre vonatkozó, Egerváry Jenővel közösen irt 53. és 56. dolgozatai, amelyek egyrészt König Dénes és Szücs Adolf egy figyelemreméltó dolgozatához /Mat.Term.Tud.Ért. 31/1913/ /

másrészt H.Steinhaus egy munkájához kapcsolódnak. Steinhaus egy azóta megjelent ujabb dolgozatában folytatja ezt a kutatási irányt, kapcsolódva Turán és Egerváry munkájához.

A determináns-elmélettel foglalkozik a 13. és 21. számu dolgozat, a gráfelmélettel a 24.,66., és 70. számu dolgozatok, mig a 39. és 65. számu dolgozatok funkcionális algebrai tárgyuak. Különösen a 65. számu dolgozat jelentőségét kell aláhuznunk, melyet Turán az I. Magyar Matematikai Kongresszuson adott elő és mely csak néhány hónapja jelent meg a Kongresszus Közleményeiben. Éppen ezért, ennek a dolgozatnak visszhangja csak ezután mutatkozhat meg, de meg vagyunk róla győződve, hogy ez bőséges lesz. A "funkcionális algebra" kifejezés Turántól származik, ezen ő egy polinom gyökeinek elhelyezkedésére a polinom bizonyos előállitásainak együtthatóiból levonható következtetések elméletét érti. Ennek a témakörnek igen nagy irodalma van, amely főként kitaposott utakon halad, ezzel szemben Turán dolgozata, a funkcionális algebra uj és eddig egyáltalán fel nem deritett területeire vezet el; a 65. dolgozat ennek a területnek számos további fontos kutatási feladatát tüzi ki.

A 41.,43.,47.,58.,59. dolgozatok referáló, illetve didaktikai jellegüek, azonban szinte mindegyik tartalmaz olyan megjegyzéseket, amelyekből önálló tudományos dolgozat is kitelnék.

Turán Pál olyan ötletekben gazdag matematikus, akinek teljes munkásságát csak ugy láthatjuk tisztán, ha saját dolgozatain kivül figyelembe vesszük azoknak a dolgozatoknak a nagy számát is, melyek létrejöttében az ő utmutatásai lényeges szerepet játszottak. Mindenki, aki Turán Pállal szorosabb tudományos kapcsolatban áll, sokat köszönhet ennek a kapcsolatnak, mivel Turán Pál széleskörü érdeklődése, gondolatokban való gazdasága és szokatlanul átfogó tudása, melyet mindig készségesen bocsát kartársai rendelkezésére, a vele való tudományos együttmüködést rendkivül értékessé teszi minden matematikus számára, kiforrott kutatók és fiatal kezdők számára egyaránt. Ezt mutatja többek között az a tény is, hogy dolgozatai közül huszonegyet társszerzőkkel együtt irt.

Néhány szót kell szólnunk Turán Pálról, mint tanárról is. Mint egyetemi tanár, oktató és nevelő munkáját a legnagyobb lelkiismeretességgel, alapossággal és kiváló pedagógiai érzékkel látja el, aspiránsaival példaadó módon foglalkozik és általában szivügyének tekin-

ti a fiatal matematikusok nevelését. Az Akadémia bizottságaiban s minden egyéb társadalmi munkájában is mint a magyar tudomány fejlődéséért, a szocializmus építéséért önzetlenül és fáradságot nem kimélve dolgozó tudóst ismerhetjük meg. A Horthy-rendszer nem becsülte meg Turán Pált, még arra sem adott neki lehetőséget, hogy bármilyen formában az egyetemen dolgozhasson és tanithasson. Ezzel szemben Népköztársaságunk nagyjelentőségü tudományos munkáját az őt megillető elismerésben, támogatásban részesiti. Igy, többek között, kétizben Kossuth-dijjal tüntette ki.

Turán Pál tudományos és társadalmi munkásságával egyaránt teljes mértékben kiérdemelte azt, hogy a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává válassza.

Turán Pál dolgozatainak jegyzéke.

1./ Über das zweite Hauptproblem der "Factorisatio Numerorum" /Szekeres Györggyel/, Acta Scient. Math. Szeged 6 /1953/ 143-154.

2./ On a problem in the elementary theory of numbers. /Erdős Pállal/ Amer. Math. Monthly 41 /1934/, 608-611.

3./ Az egész számok primosztóiról. Math. és Fiz.Lapok /1954./ 103-130.

4./ On a theorem of Hardy and Ramanujan. Journ. London Math. Soc. 9 /1934/ 274-276.

5./ Über die aritmetischen Mittel der Fourierreihen. Journ. London Math. Soc. 10 /1935/ 277-280.

6./ Über einige Verallgemeinerungen eines Satzes von Hardy und Ramunjan. Journ. London Math. Soc. 11 /1936/ 125-133.

7./ Ein Zahlentheoretischer Satz. /Erdős Pállal/ Mitteilungen des Forschungs Institutes für Math. und Mech. Tomsk I. 101-103. /1935/

8./ Über die Vereinfachung eines Landauschen Satzes. /Erdős Pállal/ Mitt. der Forsch. Inst. für Math. und Mech. Tomsk I. /1935/ 144-147.

9./ On some sequences of integers. /Erdős Pállal/ Journ. of the London Math. Soc. 11 /1936/ 261-264.

10./ On Interpolation I. /Erdős Pállal/. Ann. of Math. 38 /1937/ 142-150.

11./ Über die Primzahlen der arithmetischen Progression I., Acta Scient. Math. Szeged 8 /1937/ 226-235.

12./ Über den Blochschen Satz. /Grünwald Gézával/ Acta Scient. Math. Szeged 8 /1937/ 236-240.

13./ Egy szélsőértékfeladat a determinánselméletben. /Szekeres Györgyel/ Math. és Term.Tud. Értesitő /1937/ 796-806.

82

L E V E L E Z Ő T A G O K

1953

Bárány Nándort a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának javaslom.

Bárány Nándor 1932-ben megjelent "Bevezetés az optikai müszer elméletébe", valamint az "Optikai müszerek elmélete és gyakorlata" c. kézikönyvének eddig megjelent 3 vaskos kötete, végül több bevált müszertalálmánya mind komoly szakmai felkészülésről tanuskodik.

Meg kell állapitanom, hogy Bárány Nándor a geodéziai optikának világviszonylatban is egyik legkiválóbb müvelője, s igy kézikönyvének megjelent kötetei lényegesen többek a kompilációnál, mert nagy számmal tartalmaznak egészen eredeti vizsgálatokat és a szerzőnek bevált konstrukcióit. Ki kell emelnem azt, hogy a H. Stumpp, a Zeiss-gyár tudományos munkatársa a könyv németnyelvü kiadási jogát kérte, hogy a munkát a Német Demokratikus Köztársaságban is kiadhassák. Optikával foglalkozó szerző tudományos eredményeinek messzemenő elismerését jelenti, hogy leforditását éppen Jenából kérik.

Tudományos érdemei magyar vonalon messzemenően elismerést nyertek azáltal, hogy 1951-ben elméleti és gyakorlati alapon felépülő müszerek és készülékek megvalósitásáért, ill. kivitelezéséért Kossuth-dijat kapott. Azóta is állandóan szép eredménnyel dolgozik ujabb müszereken.

A fentiek alapján Bárány Nándort, az Optikai és Finommechanikai Központi Kutató Laboratorium igazgatóját a Magyar Tudományos Akadémia Müszaki Tudományok Osztálya akadémiai levelező tagnak javaslom.

Sopron, 1953. febr.2o.

dr.Tárczy-Hornoch Antal sk.
akadémikus.

Bárány Nándor [illegible] javaslom a Magyar Tudományos Akadémia levelezőtagjának. Ezen ajánlás indoklásául szeretném felhozni, hogy igen kívánatosnak tartom, hogy az optikai tudományok a müszaki osztályon belül képviselve legyenek. Erre pedig igen méltó személynek találom dr. Bárány Nándort.

Életrajzi adatai, tudományos eredményei egyaránt mutatják a magasra törő fejlődést, amely végülis világviszonylatban ismert névvé és Kossuth-dijhoz vezetett.

1899-ben született. Érettségi vizsgát tett 1917-ben, majd a világháboruban is résztvett. 1920-tól kezdve hivatásos katonai szolgálatot teljesitett, de mindig müszaki beosztásban és nem csapattesteknél. 1924-től 1928-ig elvégzi a Budapesti Müegyetemet és ez idő óta különböző optikai és müszergyárakban mint a honvédség kirendeltségének vezetője teljesitett szolgálatot. A felszabadulás után 1946-ban tért vissza Magyarországra, mert a visszavonulás alatt Ausztriába /Gmundenbe/ került. 1947 óta ujra a honvédségnél teljesit szolgálatot.
1949-ben ezredessé léptették elő, valamivel később szabadságolva lett és kinevezték az Optikai és Finommechanikai Laboratorium igazgatójává.

1951-ben Kossuth-dijat kapott, majd azóta is kétizben különböző tudományos munkáért magas pénzjutalomban részesült.
1937-től kezdve sokszor volt különböző világhirü külföldi optikai gyárakban tanulmányuton. 1932-ben közel 400 oldal terjedelemben megjelent a "Bevezetés az optikai müszerek elméletébe" cimü könyve, mely azóta teljesen elfogyott. A Magyar Optikai Müvek és a Gamma-cégnél, ujabban pedig a Kutató Laboratoriumban közel két évtized elméleti munkássága és gyakorlati vizsgálatai alapján szerzett adatokat 6 kötetben kivánja feldolgozni és kiadni. Ezek közül az első kötet 1947-ben, a másik kötet két részben 1951-ben, a harmadik és negyedik kötet 1952-ben megjelent. 1953-ban fog megjelenni az ötödik kötet, valamint az első kötet második kiadása. Ez utóbbit a Német Demokratikus Köztársaságban is kiadják.

A kutatóintézetet fennállása óta magas szinvonalu és jó eredménnyel dolgozó intézménnyé fejlesztette.

Mindezek alapján kétségtelen, hogy nagyrésze van a magyar optikai ipar, müszeripar, jelenlegi tudományos alapokon nyugvó fejlettségének elérésében. 1947 óta megjelenő sok kötetes, többezer oldalra kiterjedő alapvető optikai könyve, a bizonyiték arra, hogy milyen magasfoku tudományos szint az, melyen Bárány Nándor dr. müködik és mely garanciát nyujt arra is, hogy további munkássága ugy a magyar tudományos életnek, mint a Tudományos Akadémiának egyaránt diszére fog válni.

Mindezek alapján őt a Magyar Tudományos Akadémia Müszaki Tudományok Osztályának levelező tagjává javaslom.

Budapest, 1953. május 23.

Barta István sk.
lev.tag.

B ó k a László 1910-ben született. Egyetemi tanulmányait a budapesti tudományegyetemen végezte. Dolgozott a budapesti Egyetemi Könyvtárban, majd a Müszaki Egyetem Könyvtárában. A felszabadulás előtt irodalomtörténeti tanulmányai és kritikái különböző folyóiratokban jelentek meg /Apolló, Nyugat, Magyar Csillag/. Szovjet hadifogságból való visszatérése után az akkori Vallás-és Közoktatásügyi Minisztérium államtitkára lett. 1950 őszén a budapesti tudományegyetem II. sz. Magyar Irodalomtörténeti Tanszékére nevezték ki professzornak. 1952. óta a bölcsészeti kar dékánja. 1952-ben elnyerte az irodalomtudomány doktora fokozatot. Az Irodalomtörténeti Társaság ügyvezető alelnöke, az Irodalomtörténet c. folyóirat szerkesztője.

Bóka László irodalomtörténetirói érdeklődésének, kutatásának fő területe az ujabb magyar irodalom. A felszabadulás előtt könyve jelent meg Vajda Jánosról /1941/, a felszabadulás után József Attiláról. /1947/ Ezek a munkák még a burzsoá irodalomtörténetirás felfogásában készültek, hiányosságaik a polgári irodalomtörténetirás hiányosságai. Mindkét könyvnek vannak azonban olyan értékei, amelyek Bóka Lászlót messze kiemelték a polgári irodalomtörténetirók átlagából. Bókának kitünő érzéke van az irodalmi müvek esztétikai értékének felismeréséhez, a magyar irodalom ismeretén tul nagy világirodalmi tájékozottsággal rendelkezik s jellemző tulajdonsága munkásságának a szépirodalmi gyakorlatban kialakitott kitünő irói stilusa. Tanulmányaival és kritikáival már a felszabadulás előtt állandó figyelemmel kisérte irodalmunk minden jelenségét. Az élő irodalomnak rendszeres szemmel tartása jellemző tulajdonsága felszabadulás utáni müködésének is. Bóka azon irodalomtörténészek közé tartozik, akik nem merülnek bele egy irodalmi korszak szük elemzésébe, hanem az irodalomtörténet egészét figyelemmel kisérik, az egésznek összefüggéseiben értékelik azt az időszakot, amelyhez leggyakrabban fordul tanulmányaihoz témáért. Bóka László nagy tanulmányirói és kritikusi müködést fejtett ki.

Felszabadulás utáni munkásságában - a József Attiláról irt könyvének megjelenése után is - jóideig még nem találta meg a marxista-leninista irodalomtörténetirás egyedül helyes módszerét. Az utolsó három esztendőben azonban igen nagy fejlődésen ment keresztül, s megjelent munkáiban jelentős eredményeket ért el, tanulmányai komoly gazdagodást jelentenek marxista-leninista irodalomtörténetirásunk számára. A Magyar Tudományos Akadémia 1951-ben megtartott Nagygyülésén előadást tartott /"Eredmények és feladatok az utolsó század irodalmának kutatásában", megjelent: MTA I. Osztályának Közleményei II. kötet 1-4./Előadásában jó kritikai érzékkel tekintette át irodalomtörténetirásunk eredményeit, felvázolta fogyatékosságait, megszabva a reánk váró legsürgősebb feladatokat. Előadásában kritikát gyakorolt saját irodalomtörténetirói munkássága felett is. Ugyancsak ki kell emelnünk a Magyar Tudományos Akadémián tartott, helyes értékelésre törekvő előadását "A lirikus Arany"-ról /megjelent: MTA I.Osztályának Közleményei III.kötet 1-2./, valamint József Attila költői eszközei" c. tanulmányát. /megjelent:Irodalomtörténet 1952 3-4./ Az oktatás igényeinek szem előtt tartásával iródott, de tudományos szempontból sem jelentéktelen "A szép magyar vers" c. füzete /1952/, melyben verselemzéseket ad elsősorban középiskolai tanáraink és egyetemi hallgatóink számára. Sokirányu, gazdag

munkásságából kiemelkednek még: Gárdonyi Géza Egri csillagok c. regénye elé irt bevezető tanulmánya /Magyar Klasszikusok c. sorozatban/, Móricz Zsigmond cikkei elé irt tanulmánya /Szépirodalmi Könyvkiadó/, valamint Jókai "Kőszivü ember fiai" c. regényéről közreadott tanulmánya. /Magyar Csillag/

Tolnai Gábor sk.
levelező tag.

Bóka László tudományos munkáinak jegyzéke.

Vajda János, Budapest /1941/.Franklin Társulat 158.l.8°
Népnyelv, köznyelv, irodalmi nyelv. Magyarságtudomány 1942.I.évf.291-303 l.
József Attila.Budapest, 1947.Anonymus 105.l.16°
"Népiesség" és népnevelés.Budapest.1949.Szikra.32 l.8°./A Magyar Dolgozók Pártja Kulturpolitikai Akadémiája. Köznevelési előadások 2./
A XVIII. század magyar irodalmáról. Irodalomtörténet.1949.I.évf.242-249 l.
Sztálin tanitása a nyelvtudományról és irodalomtudományunk feladatai. Irodalomtörténet II.évf. 1950. 4. szám 1-9 l.
Juhász Gyula.Irodalomtörténet.1951.III.évf.l.szám.80-94 l.
Dobroljubov:Orosz realizmus.Irodalomtörténet.1951.III.évf.l.sz.121-124.
Magyar parasztmesék.Irodalomtörténet.III.évf.3.szám. 347-351 l.
Osztják /chanti/ hősénekek.Irodalomtörténet.III.évf. 3.szám 373-375 l.
Jókai: A kőszivü ember fiai.Csillag. 1951.IV.évf. 893-898 l.
Babits Mihály emléke. Csillag.1951.IV.évf. 1125-1130 l.
Gárdonyi Géza: Egri csillagok cimü regényéről bevezető tanulmány a kritikai kiadásban. 1952.
1952. Akadémiai Nagyhét alkalmával tartott előadása: Eredmények és feladatok legujabbkori irodalmunk kutatásában.
A szép magyar vers. 1952.
A lirikus Arany. Osztályközlemények. 1952.
A Magyar Tudományos Akadémia ötéves tervének keretében dolgozik egy Ady monográfián.
Bölcsészdoktori értekezése: Csáth Géza novellái. Budapest, 1937. Szerző kiadás. 98 l.

Friss István a közgazdaságtudomány müvelője, aki ilyen irányu munkásságát a Szovjetunió tudományos intézeteiben kezdte el. A felszabadulás után, az ujjáalakult Közgazdaságtudományi Egyetemen pénzügypolitikát adott elő és azóta is résztvesz a közgazdász aspiránsok képzésében és vizsgáztatásában. Mint a Magyar Tudományos Akadémia II. Osztálya Közgazdaságtudományi Állandó Bizottságának elnöke a bizottság munkáját megalakulása óta irányitja, a "Magyar-Szovjet Közgazdasági Szemle" szerkesztőbizottságának tagja.

Kutatási területe kiterjed a marxista politikai gazdaságtan egészére. Ujabb munkásságának főtémái: a tervgazdálkodás kérdései, a szocializmus pénzügyi politikája, a munkabér elvi és gyakorlati kérdései a szocializmus épitésében stb. Ez irányu tanulmányainak egy része "A békét épitjük" c. könyvében jelent meg. Munkáit általában az elmélet és gyakorlat kapcsolatának egysége, az elvi állásfoglalás és a világos, közérthető okfejtés jellemzi.

A Társadalmi Szemlében, a Magyar Szovjet Közgazdasági Szemlében stb. megjelent tanulmányai a magyar népi demokrácia egy-egy fontos közgazdasági kérdését elemzik és az elméleti tisztázáson tul a szocializmus épitése szempontjából nagy gyakorlati jelentőséggel is birnak. Egész munkássága a szocializmus épitésének előbbrevitelét segiti elő.

Legujabb tanulmányában J.V.Sztálinnak "A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban" c. müvét elemzi s ezzel komolyan hozzájárul a kiemelkedő jelentőségü mü eredményeinek a magyar közgazdaságtudományra való alkalmazásához és alkotó továbbfejlesztéséhez.

Friss István, a marxista-leninista politikai gazdaságtannak kiváló képviselője, ennek az igen fontos tudományszaknak fejlesztése érdekében már eddig is sokat tett, levelező taggá való megválasztása elő fogja segiteni, hogy Akadémiánk a magyar marxista közgazdaságtudomány előbbreviteléhez az eddiginél nagyobb mértékben tudjon hozzájárulni.

Mindezek alapján levelező taggá való megválasztását javasoljuk.

Fogarasi Béla sk.
osztályelnök.

Szekfü Gyula sk.
akadémikus.

Bolgár Elek sk.
akadémikus

Nizsalovszky Endre sk.
levelező tag.

1953.

Kardos Tibort az irodalomtudományok doktorát, egyetemi tanárt az Akadémia első osztályába levelező tagnak ajánlom.

Kardos Tibor közel negyedszázados eredményekben gazdag, széleskörü tudományos munkásságra tekinthet vissza. /1933-1944 budapesti középiskolai tanár, 1946-1949 a római Magyar Akadémia igazgatója, 1950 az egyetemi olasz filológiai tanszék vezetésével megbizott, 1951 tanszékvezető intézeti tanár, majd egyetemi tanár/. E munkásság homlokterében kezdettől fogva a mai napig a renaissance és a humanizmus, a feudális gazdasági rendből a kapitalista gazdasági rendhez való átmenetet tükröző haladó és forradalmi jellegü ideológiai mozgalom áll, amely - Engelsszel beszélve - nemcsak "óriásokat nemzett, a gondolkodás, a szenvedély és jellem, a sokoldaluság és tudás óriásait", hanem a kutatót is a legszélesebb körü tájékozottságot, sokoldalu tárgyi tudást, ideológiai tisztánlátást és szigoru módszerességet igényló feladat elé állitja.

Kardos Tiborban szerencsésen egyesül, kölcsönösen determinálja egymást a kutató szenvedély és a tudós módszeressége. Lépésrőllépésre haladva, egyre gazdagabb forrásanyagra támaszkodva deritette fel egyfelől a magyar humanizmus összefüggését az egyetemes mozgalommal, főleg olasz forrásvidékével, másfelől belső előzményeit, fejlődésének nemzeti vonásait, nevelő, tudatositó, felszabaditó hatását s mindenekelőtt:haladó tendenciáit. Noha szemléletének és módszerének idealista alapvetése kezdetben lehetetlenné tette számára, hogy felismerje a fejlődés dialektikus menetét, ellentmondásait, eredményei mégis figyelmet keltettek s előre mutattak. Igy amikor megvilágitotta a középkorvégi plebejus-forradalmi mozgalmak összefüggését a renaissance-szal, a huszita bibliában a mozgalmak tükröződését /A laikus mozgalom magyar bibliája 1931/, a renaissance politikai ideológiájának kialakulását Keleteurópában /Callimachus. 1931/, s rámutatott a királyi kancelláriára, mint a magyar humanizmus elsődleges központjára, a Mátyáshagyomány jelentőségére /Stilustanulmányok Mátyás király kancelláriájáról.1933/, utóéletére, amely Zrinyi Miklós állam-rezon elméletében kulminál /Zrinyi a XVII.sz. világában.1932./ A magyar humanizmus homályos vagy felderitetlen előtörténetével foglalkozott néhány anyagközlő vagy forrástfeltáró dolgozata./Petrarca firenzei és velencei baráti, valamint tanitványi körének viszonya a magyar kancelláriához, Nagy Lajos uralkodásának második felében, Mária királynő idején, és Zsigmond uralkodásának kezdetén: A magyar humanizmus kezdetei, Pannonia, 1935-36.; Colluccio Salutati levelezése a magyar Anjoukkal, Századok, 1936.; Magyar tárgyu fejezetek Giovanni da Ravenna emlékiratában, Egyetemes Philologiai Közlöny, 1936; Az Albertiek Édenkertje, Minerva,1937. Az egész anyagnak olasznyelvü összefoglalása: Che cosa fu l'umanesimo ungherese? Roma 1937./ Megjelenése időpontját tekintve elvi jelentősége volt a Virtuális Magyarország c. tanulmányának /Bevezetés a "Magyar reneszánsz-irók"-hoz 1934/, amely megkülönböztetett nyomatékkal emelte ki a humanizmus történeti szerepét, a Mátyás-hagyomány megőrzése, a nemzeti kulturális tudat kialakitása körül.

Uttörés-számba megy Deák müveltség és magyar renaissance c.müve /Századok, 1939-40/, amely a magyar renaissance előfeltételeit, társadalmi hátterét vizsgálva, Katona Lajos óta elsőizben vetette fel módszertanilag határozott formában a folklore felhasználásának lehetőségeit az irodalomtörténeti kutatásban.

Ezen az uton továbbhaladva "Középkori kultura, középkori költészet" /1943/ c. könyvben azt a feladatot tüzte maga elé, hogy mintegy "in statu nascendi" ragadja meg középkori irodalmunkat s ezzel eljutott egy olyan történeti koncepcióhoz, amely nem egy vitatható tézise ellenére, pozitiv részleteredményeivel / a folklór felhasználása, a lovagi kultura létének bizonyitása, virágének, vágánsköltészet stb./ előrevitte a kutatást, mindenesetre áttörte, szabad levegőhöz juttatta a középkori magyar irodalom megmerevedett állóképét. Ugyanezt kell mondanunk a Magyarság antik hagyományai c. /1942; olaszul és franciául is/ kis monográfiájáról, amely lényegében a magyar humanizmus fejlődéstörténetét vázolja.

A humanista filológia szükségszerüségét hangsulyozva, a humanista kutatás elvi kérdéseit, feladatait tisztázva, módszereit birálva eljut a mozgalom ellentmondásos jellegének felismeréséhez /Per la filologia humanistica Helicon, 1938/. Hogyan látják az olasz humanisták a magyar nemzetet és küldetését? Ezt a kérdést világitja meg egy csak olaszul publikált dolgozatában /Corvina, 1941/.- Átfogó képet ád Mátyás király udvari humanizmusáról és kulturpolitikájáról /Mátyás király és a humanizmus/ Mátyás király-Emlékkönyv 1941/.

Kardos Tibor uj, előremutató tájékozódásának jele, hogy felveti s elmélyiti a társadalmi humanizmus, a humanizmus és a nép, a humanizmus és a nemesség problémáját, hogy rögziti a magyar humanizmus kettéválásának gondolatát, rámutatván a nemesi és népi elv elszakadására, a humanizmus és az emberi jogok kapcsolatára, hogy magyarra forditja Morus Tamás "Utópiá"-ját és Erasmus legélőbb müvét, a "Balgaság dicséreté"-t.

Népünk felszabadulása Kardos Tibor számára is meghozza a felszabadulást: talpra állitja a szilárd bázishoz juttatja régi problémáinak világát.

A döntő fordulat lemérhető mindenekelőtt az egész renaissance és humanista mozgalom s ezen belül többek között Janus Pannonius uj értelmezésén /Janus Pannonius, Sorsunk, 1947; Dunántul 1951./, azon a programmon, amelyet mint a római Magyar intézet igazgatója s a Janus Pannonius nevét viselő olasznyelvü folyóirat szerkesztője tüzött maga elé, amelynek szempontjai már tulhaladják a polgári humanizmus kereteit s egyre jobban megközelitik a szocialista humanizmus fogalmát /Caratteri ed aspetti dell' umanesimo ungherese, Janus Pannonius/, azokon a cikkeken /Velencei gazdaságtörténeti adatok a Jagello-korból, Századok/ és átfogó tanulmányokon amelyeket már Rómából való hazatérése után irt. Itt nemcsak arról van szó, hogy uj feltételek mellett reprodukálja régi problémáit, hanem hogy a marxista-leninista irodalomtörténeti módszer birtokában s a szovjet kutatás eredményeire támaszkodva ujra fogalmazza s uj megvilágitásba helyezi őket vagy pedig uj problémákat vet fel s old meg. /A huszita mozgalmak és Hunyadi Mátyás szerepe a magyar nemzeti egyház kialakitásában, Századok, 1950; A huszita biblia keletkezése, M.Tud. Akad.I. osztály közleményei, 1952; A magyar vigjáték kezdetei, Kodály Emlékkönyv, 1953; Leonardo a gondolkodó. Bevezetés L.da Vinci "Válogatott irásai"-hoz, Müvelt Nép, 1953./ Uj tájékozódását érzékenyen tükrözik tömör iróarcképei, amelyeket a "Világirodalmi Antológiá"-nak tőle szerkesztett II.kötetébe irt. Várakozással tekintünk "A humanizmus története Magyarországon" c. uj monográfiája elé, amelynek szövege készen áll.

De Kardos Tiborról adott képünk és jellemzésünk nem volna teljes, ha nem emelnők ki évtizedes pedagógiai működését, amelyet mint pesti középiskolai tanár fejtett ki, azt a lelkes oktató, káderneverő, szervező munkát, amelyet mint az Eötvös Loránd T.Egy.olasz filológiai tanszékének professzora a bölcsészeti kar békebizottságának titkára, mint az Irodalomtörténeti Dokumentációs Központ igazgatója fejt ki.

Turóczi-Trostler József sk.
akadémikus

A j á n l á s

Obermayer Ernőnek, a mezőgazdasági tudományok doktorának levelező tagságára.

Obermayer Ernő 188-ban született Somlószőlősön. A József Nádor Müegyetemen 1910-ben vegyészmérnöki oklevelet szerzett. Ugyanebben az évben a kaposvári cukorgyárban helyezkedett el, mint üzemellenőrző laboratóriumi vegyész. A tudományos munka iránti lelkesedése azonban már a következő évben más pályára huzza és a magyaróvári Növénynemesitő Intézetben, mint napidijas vegyész a biokémiai laboratórium szervezésére és ezzel kapcsolatos kutatásokra kap megbizást. E munkája mellett teljes mértékben elsajátitotta a Mezőgazdasági Akadémia tananyagát is és főleg a növénynemesités kérdéseivel kedzett foglalkozni. 1918-19-ben az Országos Kémiai Intézethez került Budapestre, majd a Vegykisérleti és Paprikakisérleti Állomásra Kalocsára, ahol 1927-ig dolgozott, mint annak vezetője. Itt kinemesitette az öntözés nélkül is termelhető husos, csipősségmentes füszerpaprikát. 1927-31-ig a szegedi Vegykisérleti és Paprikakisérleti Állomás vezetője, 1932-1950-ig a szegedi Növénytermesztési és Nemesitési Kisérleti Intézet vezetője. 1950-ben a budapesti Növénytermesztési és Nemesitési Kutató Intézethez került, de még az évben kérelmére visszahelyezik a szegedi Mezőgazdasági Kisérleti Intézethez. Jelenleg az Intézet tudományos osztályvezetője.

Gazdag munkásságából 4 téma emelkedik ki:

1./ A kumarin mennyiségének meghatározása a melilotus fajtákban.
2./ A rozs és a buza virágzási viszonyaival kapcsolatos vizsgálatok.
3./ A füszerpaprika nemesitésével végzett kutatások.
4./ A rizs honositása.

Mind a négy területen önálló és uttörő munkát végzett. Az Obermayer-féle vizsgálati módszert az egész világon alkalmazzák a somkóró kumarintartalmának meghatározására. Ebből a munkából még a vegyész beszélt, de már a következő kérdéseknél, igy a rozs és a buza virágzási viszonyainak vizsgálatában már a nemesitő szólalt meg. Még fokozottabb mértékben áll ez a füszerpaprika nemesitésével kapcsolatos munkásságára.

Munkája eredményeképen a szeged-vidéki paprikafajták termelését 1946 óta az általa kienemesitett csipősségmentes paprika termelése váltotta fel, amelyből a régi fajtákkal szemben olcsóbb és jobb örlemény állitható elő. Nemesitő munkája során a fajták beható minőségi vizsgálatára és ipari felhasználására is sulyt helyezett.

A rizzsel kapcsolatos honositó és nemesitő munkájának eredménye, hogy jelenleg a legjobb rizsfajtát teljes biztonsággal termelhetik ma hazánkban és azok biztos terméseket adnak. A különböző helyekről származó fajtagyüjteményekből kiemelte azokat a szovjet fajtákat, amelyek a hazai termelésben is legalkalmasabbnak mutatkoztak. A rizs nemesitésén kivül eredményes munkát végzett és végez ma is a rizs agrotechnikájának kidolgozásában.

Irányitása mellett indult meg a makói hagyma és a tiszántuli cirok nemesitése. A gyapot és a kenaf honositásával is foglalkozik.

Obermayer Ernőre jellemző, hogy az egyszer megkezdett témát a legnagyobb alapossággal tisztázza, minden részletkérdésre rátér és egyetlen pontot sem hagy homályban. Nemcsak növénynemesitő, hanem tapasztalt növénytermelő is, aki elméleti munkájában és mélyreható vizsgálataiban mindig szemelőtt tartja a gyakorlat igényeit.

Kutatási eredményeit részben a szegedi egyetemen és a különböző tanfolyamokon vállalt előadások során, részben szaktanácsok formájában adja át a gyakorlatnak. Többször volt a Német Demokratikus Köztársaságban, hogy a rizs és gyapot termelési és nemesitési tapasztalatait átadja és azokat ott is fel tudják használni.

A mezőgazdasági tudományok területéről az elsők között volt, akik 1949-ben Kossuth-dijat kaptak.

Sokoldalu eredményes tudományos munkássága, irodalmi - és a gyakorlatot közvetlenül segitő munkája alapján a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjául ajánljuk.

Budapest, 1953. május 18.

Sedlmayr Kurt s.k.
levelező tag

Somos András s.k.
levelező tag

Dr. Pattantyus Á.Gézát, a Magyar Tudományos Akadémia tanácskozó tagját javasoljuk a Akadémia levelező tagjává megválasztani.

Dr. Pattantyus Á.Géza okl. gépészmérnök, müszaki egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tanácskozó tagja, 1885-ben született, 1907-ben kitünő minősitésü gépészmérnöki oklevelet szerzett, 1912-ben a Müegyetemen doktori oklevelet szerzett. 1921-ben lett müegyetemi magántanár, 1930-ban nyilvános rendes tanár, 1945-1949-ig a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja volt, 1949. óta pedig a Magyar Tudományos Akadémia tanácskozó tagja. Tudományos kutatásaiért és a müszaki irodalom fejlesztése terén végzett munkáiért 1952-ben a Kossuth-dij ezüst koszorujával tüntették ki. 1952-ben tudományos munkássága alapján a Magyar Tudományos Akadémia a müszaki tudományok doktora cimmel tüntette ki.

Igen széleskörü tudományos munkája során 10 tan- és kézikönyvet, valamint kb. 100 értekezést irt. Tudományos kutató munkájának eredményeit a külföldi irodalomban is több-izben idézi és Dr. Pattantyus Á.Géza tudományos eredményei néhány standard kézikönyvben is megtalálhatók. Az előbb emlitett régebbi munkákon kivül 1952-ben a "Gépészeti lengéstan" cimü könyve jelent meg az Akadémia kiadásában, továbbá a Terplán Zénóval közösen irt dolgozata a Magyar Tudományos Akadémia Osztályközleményeiben a vizemelő kosról. Jelenleg van sajtó alatt egy dolgozata "Áramlás betoncsatornákban" cimü akadémiai előadásáról. Továbbá Pattantyus professzor nagy érdeme az is, hogy valóságos tudományos iskolát teremtett és keze alól már igen sok élvonalbeli káder került ki.

dr.Rázsó Imre s.k.
levelezőtag.

dr. Gillemot László s.k.
levelezőtag.

M u n k á i.

A. Tankönyvek és Kézikönyvek:

1. Emelőgépek. /Müegyetemi tankönyv./ — Kőnyomat.1921.
2. Emelőgépek üzemtana és szerkezettana. /500 oldalas szakmunka./ — Németh J.1927.
3. Általános géptani példatár./Müegyetemi Könyv/ — Kőnyomat.1931.
5. Bánki Dónát "Dugattyus szivattyuk és kompresszorok" c. tankönyvének kiegészitése és korszerüsitése. — Németh J.1932.
6. Vizerőgépek üzemtana és szerkezettana.III.kötet. — Kőnyomat.1932.
7. Vizerőgépek üzemtana és szerkezettana.I.kötet. — Kőnyomat.1933.
8. Vizerőgépek üzemtana és szerkezettana. II.kötet. — Kőnyomat.1933.
9. Szállitóberendezések üzemtana és szerkezettana. /Müegyetemi tankönyv./ — Kőnyomat.1933.
10. Áramlástan. /160 oldalas tankönyv./ — +. M.T.I.K.1942.
11. A gépek üzemtana./464 oldalas tankönyv./ — M.T.I.K. 1944.
12. Felvonók. /244 oldalas tankönyv és kézikönyv szerkesztése./ — M.T.I.K.1945.
13. Gépészeti lengéstan. /Tankönyv kéziratban./ — Feldolg.alatt.
14. Felvonók./Függelék a felvonók c. tankönyvhöz./ — " "
15. Számylapátos gépekk /Tankönyv.Társszerző: dr.Gruber József/ 1948-1949.

98

A j á n l á s .

Schandl Józsefnek, a mezőgazdasági tudományok doktorának levelező tagságára.

Schandl József 1885. április 27.-én született Bakonybélben. Mint oklev les gazda megszerezte az állatorvosi, majd az állatorvostudori oklevelet is. Az Állatorvosi Főiskola Állattenyésztési Tanszékén, mint asszisztens kezdte meg működését, majd külföldi tanulmányutra ment /Ausztria, Sveiz, Dánia, Németország/, ahol az állattenyésztési viszonyokat és a kutató intézeteket tanulmányozta. Ezután a kolozsvári Gazdasági Akadémia tanszékét vette át. 1919-től a budapesti Közgazdaságtudományi Kar Állattenyésztés Tanszékét vezette. 1948-ban vonult nyugalomba, mint az Agrártudományi Egyetem nyilvános rendes tanára. Ettől kezdve az Állattenyésztési Kutató Intézet Juhtenyésztési Osztályán dolgozott. 1951-től az Állattenyésztési Kutató Intézet igazgatója. 1952-ben az uj tudományos fokozatok bevezetésekor a mezőgazdasági tudományok doktora fokozatot kapta meg.

Az egyetemi oktatás mellett eleinte a kisebb háziállatok /baromfiak, malacok/ nevelésének tudományos problémái foglalkoztatták. Amikor azonban a világpiaci gyapjuárak esése miatt a magyar juhászatok kritikus helyzetbe kerültek és félő volt, hogy felhagynak a juhtenyésztéssel, a földmüvelésügyi kormányzat 1927-ben őt bizta meg az Országos Gyapjuminősitő Intézet vezetésével. Felkérték, hogy ne csak a gyapju minősitésével kapcsolatos feladatokat oldja meg, hanem foglalkozzék a juhászatok válságos helyzetének megoldásával és az Intézet szakmai vonalon irányitsa az ország juhtenyésztését. Itt elsősorban a formalista iránynak üzent hadat. Másodsorban kereste annak utjait, hogyan lehet a magyar gyapjut a tengerentuli gyapjuval egyenértékűvé tenni. Következő lépés volt a juh törzskönyvezés megszervezése olyan alapon, hogy benne kevésbbé szakképzett egyének is gyüjthessék az adatokat, a vizsgálati anyagot ugy, hogy ezek az intézetben kiértékelhetők legyenek. A tizezrekre menő gyapjuminták gyors, mégis pontos finomsági vizsgálatára "Klasszifikátor" nevü berendezést állitott össze.

Munkásságához tartozik, hogy egy uj termelési forrást nyitott a merinók fejésének bevezetésével és általánositásával. Ennek érdekében gyakorlati kisérletekkel igazolta, hogy a fejés nem csökkenti a gyapjuhozamot; vizsgálta a merinó tejének kémiai és fizikai tulajdonságait; uj módszert vezetett be a juhok fejésére; sikeresen inspirálta a tejipar kutatóit arra, hogy uj sajtformákban /csermajori, bágyi, felgyői stb. juhsajt, merinofort/ dolgozzák fel a juhtejet, amelyet a legigényesebb külföld is szivesen fogadott.

Intézetének 12 évi munkásságát "Gyapju-, tej- és hustermelés a juhászatban" c. könyvében foglalta össze, amely hü tükre bevezetett ujitásainak. E könyv 1944-ben uj kiadást ért el.

Tudományos és gyakorlati munkássága az egész ország állattenyésztésében éreztette hatását. Ez legszembetünőbben a magyar fésüs merinó kialakitásánál nyilvánult meg, mert ez a munka, amely az ő irányitásával történt jórészt az ő nevéhez füződik.

Igen jelentős és külön kiemelést érdemel a 3 kiadást megért "Általános állattenyésztéstan" c. munkája, amelyet 1947-ben dolgozott át és egészitett ki.

Már ekkor több vonatkozásban a mai haladó biológiai nézeteknek megfelelő álláspontot foglalt el. Igy többek között kidomboritotta a környezeti hatások jelentőségét, példákat hozott fel az ezek által előidézett örökletességi megváltozásra és a szerzett tulajdonságok átörökithetőségének kérdésében uj állásfoglalást tartott szükségesnek. Hangsulyozta a plazmának a sejtmagban foglalt öröklési tényezőkre közvetve gyakorolt hatását, valamint azt, hogy az ivarsejtek plazmájának kialakitása az egész szervezet anyagcseréjének függvénye. Ugyancsak hangsulyozta az anyai öröklés és az anya nagyobb befolyását az utódokra.

Ezek a megnyilvánulások már jelezték a micsurini-liszenkói genetikához való kapcsolódását, amely ma már természetszerüleg - a szovjet irodalom megismerésén keresztül - teljes egészében nála is kibontakozik.

Az utóbbi években munkásságát teljesen a micsurini biológia elveinek felhasználásával végzi. Ennek kitünő bizonyitéka a juhoknál alkalmazott utópároztatási eljárás, amelynek segitségével a merinók szaporaságát 24 %-kal sikerült fokozni.

A felszabadulás utáni kutató munkájának eredményeit a gyakorlatnak folyamatosan átadja, több állami gazdaságunk, termelőszövetkezetünk kitünő juhtenyésztési eredményeinek, igy a mezőhegyesi, hortobágyi, kenderesszigeti állami gazdaságok juhtenyésztési eredményeinek elérésében jelentős része van.

Mint az Állattenyésztési Kutató Intézet igazgatója, az Intézet munkájának, a kutatók továbbképzésének megszervezésében biztositja a haladó tudományos elvek érvényesitését és a gyakorlattal való szoros kapcsolat megvalósitását.

Kutatási eredményei, kiterjedt irodalmi tevékenysége, a gyakorlati feladatok megoldásában kifejtett munkássága alapján a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjául ajánljuk.

Budapest, 1953. május 18.

Manninger Rezső s.k.
rendes tag

Somos András s.k.
levelező tag

Alulirottak az MTA III. osztályának javasoljuk Dr. Szalay Sándor egyetemi tanárnak, a tudományok doktorának levelező taggá való megválasztását. Javaslatunk indoklására ismertetjük az

I. alatt Szalay tudományos munkásságát;
II. alatt rövid jellemzést adunk Szalay kutatói egyéniségéről;
III. alatt közöljük Szalay munkatársainak tudományos dolgozatait, amelyek között a dolog természetéből kifolyólag sok közös dolgozat van. Ezt a felsorolást azért tartjuk szükségesnek, hogy szemléltessük, hogy hány fiatal kutató fizikust nevelt ezáltal Szalay.
IV. alatt felsorolunk több olyan munkát, a nemzetközi irodalomból, amelyek Szalay munkásságára hivatkoznak.

I. 1. Gázkeverékek dielektromos viselkedése. Doktori értekezés, Bp. 1932. E munkájában egy a szuperheterodin elven alapuló nagy érzékenységü elektrónikus dielektromos együttható mérésére alkalmas berendezést állitott össze, amellyel gázok dielektromos állandóját és annak temperatura koefficiensét mérte. Megállapitotta a gázkeverékek susceptibilitásának additivitását. Már e fiatal koru munkájáról /20-22 éves korában készitette/ kiderült müszertervező és experimentális készsége. Egy abszolut, differenciális mikrokondenzátort tervezett és készitett el, amellyel $0,1 - 10^{-4}$ cm kapacitás változást lehet beállitani pontosan számitható abszolut értékkel.

2. Die Zerstörung von Hochpolymeren Molelülen mittele Ultraschallwellen. Zeitschrift f. Phys. Chemie /A/ Bd 164. 232. 1933/.

E munkájában, amelyet Szegeden Szentgyörgyi professzor intézetében készitett ultrahangsugarak depolimerizáló hatását állapitotta meg keményitő, fehérje, organikus magas-polimer és egyéb molekulákra. Jelentős experimentális problémát oldott meg és ultrahangsugaraknak egy uj hatását fedezte fel. E munkája a külföldi irodalomban mindenfelől nagy elismeréssel találkozott, csak a legfontosabbakat emlitve: A.3; A.4.; A.5.; A 10.; A 12; A 15; A.16; A 22; A 23; A 24; A 26; A 29. munkák a mellékelt A listán.

3. Intensitätsbestimmungen zur Erklärung der depolymerisierenden Wirkung der Ultraschallwellen.

Előző munkában ismertetett kisérleteihez abszolut ultrahang intenzitás meghatározásokat végzett kalorimetrikus uton és becslést adott az ultrahang sugárban rezgő kolloid részecskék gyorsulásának nagyságrendjére.

4. Kompressibilität verdünnter Elektrolytlösungen. Phys. Zeitschr. 35. 639. 1934.

E vizsgálatait P.Debye Lipcse-i intézetében végezte. Jelentős experimentális nehézségeket kellett leküzdenie a rendelkezésére álló 2 szemeszter alatt. Igen nagy frekvenciás, ultrahangsugárakon észlelhető optikai interferencia jelenség /Debye,-Sears effektus/ segitségével különböző vegyértékü ionokat tartalmazó elektrolitek kompresszibilitását vizsgálva megállapitotta, hogy az

ionoknak a kompreszibilitásra gyakorolt hatása az iontöltés 3, 2 hatványával változik. E munkához a részletes elméletet P.Debye egy nagyobb munkájában fejtette ki. /L.A6./ E munkát a Deutsches Physikalisches Gesellschaft 1934. junius 24. 25-én tartott jénai vándorgyülésén is előadta. /4./ a./

5. Die Einwirkung von ultraviolettem Licht auf Saccharose und Glukoselösungen. Magy. Biol. Kutatóint. II. oszt. VIII. köt. 417. old. 1935-36.

E munkájában megállapitja, hogy a nádcukor és szöllőcukor oldatban ultraibolya fény hatására oxidáció révén glucuron-sav keletkezik. A munka tulajdonképen teljesen a szerves kémia területére esik. A szükséges szerves kémiai methodikát fizikusnál meglepő otthonossággal alkalmazta.

6./ The Formation of Radio-Aluminium and the Resonance Effect of Magnesium. Proc.Roy.Soc.London. A 159. 72. 1937./W.Y.Changel közösen/

E munka Cambridgeben a Cavendish laborban készült Rutherford igazgatása és C.D.Ellis közvetlen vezetése alatt. A munka a maga idejében jelentős érdeklődést keltett, mert éles rezonancia jelenséget állapitottak meg az akkor még elég kezdetleges bombázási technikával. A munka a londoni tudományos Akadémián /Royal Society/ bemutatást nyert.

7. Fine Structure of the Yield-Curve of the Transformation of Aluminium. Nature. 141. 972. 1938.

E munkát a bécsi Tudományos Akadémia Rádium intézetében egy másfél hónapos nyári tartózkodás alatt készitette. Előzetes közlemény a később Debrecenben sokkal nagyobb precizitással végzett méréseihez.

8. Die Anregungsfunktionen der Umwandlungen. $_{13}Al^{27}$ /α,n/ $_{15}P^{30}$ und $_{5}B^{10}$/α,n/$_{7}N^{13}$. Zeitschrift f. Phys. 112. 29. 1939.

E munka a debreceni egyetem akkor még rendkivül kezdetleges felszerelésü Orvoskari Fizikai Intézetében készült. Ez az első, Magyarországból megjelent atommagfizikai munka. A szerző felismerte az atommag rezonancia jelenségek, atommagtermek, meghatározásának nagy jelentőségét és az addig alkalmazott methodika hiányosságait. Ujszerü methodikát dolgozott ki, igen tiszta kisméretü Po preparátumok készitésére, e preparátummal félgömböket bombázott és változtatva az alfa részek energiáját, a kapott magfolyamatok számát, mint az energia függvényét vizsgálta. Jóval nagyobb felbontóképességet ért el az azidőtájt általában szokásosnál. Több atommag energia nivót állapitott meg ujonnan, megállapitott továbbá egy kiválasztási szabályt bizonyos atommag nivókból történő proton és neutron emisszióra, amelynek elméletét C.F.v.Weizsäcker /A 25./ adja meg.

9. Megfigyelések a $_{15}P^{31}$ és $_{7}N^{14}$ atommagok gerjesztett állapotain. Mat.Term.Tud.Ertesitő, 1939. LVIII. 313. old.

U.a. mint fent. /8./

10. Die Anregungskurve der γ -Strahlung, die durch Beschiessen von Be^{9}, B^{10} und Al^{27}-Kerne mit Po α -Teilchen erregt wird. Zeitschrift f. Phys. 115. 639. 1940.

Fiatalabb munkatársával Zimonyi Gyulával együtt könnyü atommagok Po α -sugaraival való bombázását kisérő γ -sugárzását vizsgálta meg nagy felbontóképességgel. Ujabb gerjesztett atommag állapotokat sikerült megállapitaniok.

11. Vizsgálatok néhány könnyü atommagnak a Po α -sugaraival történő bombázását kisérő γ -sugázásról. Mat. és Term.Tud.Ert. X.köt. 1. rész. 1941.

Lásd 10./

12. Über die in Mg durch Po α -Teilchen erregten γ -Strahlung. Die Naturwissenschaften, 28.S. 667-68. 1940.
Előzetes közlemény 1. 19./

13. Ein Differentialkalorimeter für biologische Untersuchungen. Zeitschrift f. Immunitätsforschung, Bd. 104, Heft 6. 1943.

Jeney Endre orvos professzorral közös munka. Egy differencial mikrokalorimétert konstruált, amellyel azután és jelenleg is Jeney professzor baktériumok és más egysejtü véglények anyagcseréjét vizsgálja az általuk fejlesztett hő alapján. A mikrobiológiában ez egy egészen ujszerü eljárás.

14. Beiträge zur Anregungsfunktion der Kernumwandlung Mg^{25}/α, $/\alpha$,p/ Al^{28} und die Experimentelle Bestimmung des Mg^{25} α -Kernradius. Die Naturwissenschaften, 1944. 72.

Magnéziumban Po α -sugarakkal gerjesztett Al 28 γ -sugárzás gerjesztési függvényét veszi fel. Az általa használt pontszerü preparátum és félgömb alaku bombázandó magnézium lemez rendkivül kedvező geometriát biztosit és igy ezen kis intenzitásu γ -sugárzás megvizsgálását lehetővé teszi. Az észlelt gerjesztési függvény alakját Gamownak töltött részecske potenciál küszöbön való áthatolására vonatkozó elméletével értelmezi.

15. Atomenergia a villamos energiafejlesztés szolgálatában. Elektrotechnika 39. 101. 1947.

Referáló közlemény az atomenergia alkalmazási lehetőségeiről a villamosenergia fejlesztés terén.

16. Thorium & Uranium Content of the Velence Mountains, Hungary. Nature 162. 454. 1948.

Előzetes közlemény 1. 17 és 18.

17. Kutatások Urán és Thorium magyarországi előfordulása után korszerü atomfizikai módszerekkel. M.All.Földt.Int. jel. X.5. 1948.

Hordozható és hálózattól független Geiger-Müller számlálócsöves sugárzásmérő berendezéseket készitett és megoldotta azt a kérdést, hogy hogyan lehet a γ -sugárzásból a kőzetben levő U- és Th- tartalomra következtetni. Ez utóbbiakat emanométeres méréssel is meghatározta. Kiterjedt kőzetradiológiai vizsgálatokat végzett Földvári Aladárral együtt a Velencei hegység környékén és másutt. A mérési eredmények részletes ismertetését 1. a munkatársainak közleményei listáján 8, 9. szám Földvári neve alatt.

18. Investigations into the Th and U contents of the eruptive rocks in Hungary by means of G.M.Counter tubes. M.All.Földt.Int. X.24. 1948.

Lásd 17./

19. Contributions to the nuclear processes induced in Mg by Po Particles. /Csongor Évával közösen./ Phys.Rev. 74. 1063. 1948.

Előző közleményeiben már leközölt exact methodikával magnéziumot Po-α sugaraival bombázott és az észlelt különböző atommagfolyamatokat szétanalizálta a három Mg izotóp szerint.

20. Determination of Radioactive Content of Rocks by means of Geiger-Müller Counters. Csongor Évával közösen/ Science, 109, 146,1949.

A kőzetradiológiai vizsgálataihoz a methodika elvi kidolgozása. Kiszámitják, hogy végtelen kiterjedésü kőzetbe furt lukba helyezett G.M. számlálócső által számolt γ-kvantumok számából hogy lehet a kőzet U+Th tartalmát meghatározni.

21. Kőzetek radiológiai vizsgálata. Földvári Aladárral közösen. M. Tud.Akad.Mat. és Term.Tud.Osztályának Közl. I.kötet 1.sz. 60.o.1951.

Pontosabban kifejti a 20. alatt már tárgyalt methodikát és röviden beszámol a Velencei hegységben mintegy 30 km² területen végzett, valamint a Mecsek hegységben mintegy 70 km² területen végzett radiológiai vizsgálatokról. Egyben további vizsgálatainak célkitüzését is megadja. Későbbi munkáiban e célkitüzést valóban sikerrel teljesitette.

22. Quantitativ histokémiai phosphatase meghatározás rádioaktiv ólom felhasználásával. /Barka Tibor, Posalaki Zoltán és Kertész Lászlóval közösen./ Kisérletes Orvostudomány, 1951. i.szám.

Rádioaktiv izotóp nyomjelzéssel sikerült az irodalomban első izben a histokémiát quantitativ módszerré kiépiteni egy speciális esetben: phosphatase enzimnek rendkivül kis mennyiségét sikerült mikroszkópi metszetben quantitative meghatározni.

23. Rádioaktiv izotópok alkalmazásának hazai lehetőségei és nehézségei. Magyar Kémikusok Lapja, VI. 71. 1951.

Tájékoztató közlemény más szakmáju kutatók számára, akik a rádioaktiv izotópok hazai alkalmazási lehetőségei iránt gyakran érdeklődnek.

24. Egy nagysebességü elektromágneses impulzusszámláló berendezés. I. Magyar Fizikus Vándorgyülésen elhangzott előadás, 1951.

Egy elektromágneses korpuszkula számláló berendezésről /Zählwerk/ számol be, amelyik másodpercenként 1600 impulzust képes regisztrálni, azaz kb. 50-szor annyit, mint az általában használatosak.

25. Quantitativ Histochemical Determination of Phosphatase by Means os Radioactive Lead. /T.Barka, Z.Pósalaky és L.Kertészszel közösen./ Acta Anatomica, Basle, Separatum Vol. XVI. Fasc. 1/2. 1952. Pp. 45.

L. 22./

26. Hazai kőszenek radiológiai vizsgálata. M.Tud.Akad.Müszaki Oszt. Közelményei, V. kötet 3. sz. 1952.

Hazai szenekben kis koncentrációju urán előfordulást talált nagy kiterjedésben. A munka tudományos szempontból a geokémia területére sorozható. A külszini vizsgálatokon kivül nagyszámu laboratoriumi

kontroll vizsgálattal sikerült felderitenie az urán geokémiájának egy régen keresett, de addig fel nem deritett törvényszerüségét: az urán feldusulását rothadó rövényi anyagában. A munka népgazdasági jelentősége előreláthatólag igen nagy, mert Magyarország jövő atomerő gazdálkodásának alapjait fektette le annak kimutatásával, hogy Magyarországon jelentős urán előfordulások vannak. E munkáját az Akadémia VI. Osztályának véleménye alapján 1952-ben 10.000 Ft-os Kossuth-díjjal jutalmazták.

27. Ujabb vizsgálatok hazai szenek urántartalmára vonatkozólag. II. Magyar Fizikus Vándorgyülésen elhangzott előadás. 1952. május.

L. 26. valamint további vizsgálatok az U-humuszsav abszorpciós rendszer izotermáira.

28. Rádioaktiv izotóppal nyomjelzett intravénásan beadott kolloid sorsának vizsgálata állati szervezetben. /Kertész L. és Simonyi A./ II. Magyar Fizikus Vándorgyülésen elhangzott előadás. 1952. május.

Az állati szervezet külső behatoló részecskékkel szembeni védekezésének exact vizsgálata rádioaktiv nyomjelzéssel.

29. Egy elektromágneses rendszerü γ-sugár spektrométer. /Fényes Tiborral közösen./ II. Magyar Fizikus Vándorgyülésen elhangzott előadás. 1952. május. /közlés alatt./

Egy félkör alaku és alfa sugarak energiájának meghatározására alkalmas elektromágneses spektrométert ir le, amely szerény eszközökkel egy vasuti kocsi kerék peremből készült.

30. Egy kétmillió Volt-os Van de Graaf generátor. /Puskás E.-el közösen./ II. Magyar Fizikus Vándorgyülésen elhangzott előadás. 1952. május.

Az ismertetett elektrosztatikus generátor a szerény technikai felszerelésü intézet technikai lehetőségeihez képest nagy teljesitmény. Két lényeges pontban tökéletesebb az eddig használtaknál, az egyik a felfüggesztett elrendezés, a másik a szigetelő tartók megoldása bakelit csövekkel, egy az intézetben kidolgozott szigetelő masszával vákuumban történő impregnálás utján.

31. Criticism on Gömöri's phosphatase reaction, relying upon study with aid of tracers. /Pósalaky Z.-val közösen./ Acta Morphologica, Tomus I. Fasc. 3. 432. old.

L. 22. pontosabban kritikai kiépitése.

III. Dr. Szalay Sándor tudományos kutatói jellemzése.

Mintegy 30 tudományos értekezést irt az 1932-1952. között eltelt időben.

Általánosságban egész munkásságát áttekintve azt mondhatjuk, hogy igazi kisérleti /empirikus/ kutató, a természet törvényeinek megismerése pontos kisérleti vizsgálatok, mérések utján törekszik. Mérőberendezése megtervezése és elkészitése terén nagy experimentális kézügyességet, technikai felkészültséget és precizitásra való hajlamot árul el. Erős kritikai érzékkel sulyt fektet arra, hogy pontos, preciz kisérleti eredményei, mérései kétségbevonhatatlanok legyenek. Hipotézisek felállitásában tartozkodó, óvatos, ezt

erősebben bízza technikusokra, különösen fiatalabbkoru munkáiban. Igy pl. elektrolitek kompressibilitására vonatkozó vizsgálataiban. /4.sz.munka/ megelégszik a mérések eredményei alapján a természeti törvényszerüség exact, empirikus megállapitásával, de az elméletet hozzá P. Debye csinálta meg. /A.6./ Egy másik munkájához /8.sz.munka/, amelyben atommagok gerjesztett állapotaival kapcsolatban egy kiválasztási szabályt állapit meg empirikusan, az elméleti magyarázatot C.F.v.Weizsäcker adta meg.

Hogy a hipotézisek felállitásával kapcsolatos tartózkodó magatartása inkább óvatosságra és kritikai érzékre vezethető vissza, mint a természet felületes, csak empirikus és a mélyebb törvényszerüségekbe behatolni nem akaró szemléletére, azt egyik legujabb munkája mutatja, amelyben nem elégedett meg a hazai szén előfordulások urán tartalmának felfedezésével, hanem a feldusulás okát teljesen felderitette és ezzel a geokémia egy fontos törvényét fedezte fel. /26,27 /

Munkáit áttekintve, általánosságban megállapitható, hogy sokoldalu, széles látókörü kutató, aki munkásságában a kisérleti fizikustól joggal elvárható szaktudáson tulmenően nagyfoku kémiai, szerves kémiai, geokémiai, kolloidikai stb. jártasságot árul el és a széleskörü ismeretei tudományos munkáiban rendkivül előnyősen segitették.

Hogy érdeklődése sokoldalu, arra vezethető vissza az is, hogy nagyon különböző munkaterületeken dolgozott /ultrahangsugarak, elektrolitek, atommagfizika, radiológia, biológia, geokémia/. Valamennyi munkájában kihasználta experimentális és eszköztervező készségét. Ezen tulmenően azonban valamennyi területen eredményes uttörő munkát végzett és addig nem ismert kisebb vagy nagyobb fontosságu törvényszerüségeket ismert fel. Ez legjobban kiderül egyes munkáinak alanti részletes ismertetéséből.

Munkásságának legnagyobb része mégis a kisérleti atommag-fizika területére esik, amely területen 1936. óta dolgozik. E téren több munkatársat nevelt, aminek következtében egy komoly, erőteljesen és eredményesen müködő kisérleti atommagkutató iskola alakult ki a vezetése alatt álló debreceni Kisérleti Fizikai Intézetben.

Munkásságával élénkitően hatott hazai viszonylatban más tudományos területekre is, igy a geológiai kutatásra és az orvos biológiai kutatásra. Intézete több más intézettel áll szoros tudományos együttmüködési kapcsolatban. /Pl. debreceni egyetem Ásványtani Intézete, Állami Földtani Intézet Budapest, Budapesti Orvosi Egyetem Szövet és Fejlődéstani Intézete, stb./

Szervező, intézetvezető és pedagógusi munkáját áttekintve a következőket állapithatjuk meg:

a./ A debreceni Egyetem Kisérleti Fizikai Intézetét rendkivül kezdetleges, elmaradott állapotából a világháboru pusztitásai és az infláció közepette aránylag szerény anyagi eszközök felhasználásával öntevékenyen egy komoly szinvonalu oktató és kutató intézetté fejlesztette ki.

b./ Ugyanez intézetben egy komoly kisérleti atommagkutatással foglalkozó iskolát nevelt ki, amelyik iskola már számos értékes eredményt mutathat fel.

c./ Külön ki kell emelnünk hazai ércek uránt artalmára vonatkozó vizsgálatait.

Budapest, 1953. február 21.

Selényi Pál s.k.
a M.T.A.lev.tagja

Gyulai Zoltán s.k.
a M.T.A. lev.tagja

Megjegyzés: A III. és IV. sz. alatt megjelölt jegyzéket nem sokszorositottuk.

T I S Z T E L E T I T A G O K

1953

J a v a s l a t

Ivan Pavlovics Bargyin szovjet akadémikusnak a MTA.Müszaki Tudományok Osztálya tiszteletbeli tagjává választására.

A MTA.Müszaki Tudományok Osztálya Ivan Pavlovics Bargyin szovjet kohómérnök akadémikust, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának alelnökét, kétszeres Sztálin-díjast,a Szocialista Munka Hősét, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának tagját, az Osztály tiszteletbeli tagjává javasolja.

I n d o k o l á s.

Ivan Pavlovics Bargyin rövid életrajza:

1883-ban született. A novo-alexandrovszki Mezőgazdasági Intézetben végezte tanulmányait, de forradalmi tevékenységéért 1905-ben kizárták az Intézetből. 1910-ben elvégezte a kievi Politechnikai Egyetemet, 1910-11-ben mint munkás dolgozott Chicago környékén az Egyesült Államokban. 1911-ben tért vissza hazájába. A Déloroszországi Kohóüveknél kezdte itt pályáját. Kiváló tehetsége és szervezőképessége következtében az orosz kohóiparban vezető állást foglalt el. Az Októberi Szocialista Forradalom után egyike volt a legelső kiváló mérnököknek, aki tudását teljesen a szovjet kohászat rendelkezésére bocsátotta. 1929-ben a szovjet kormány az első ötéves terv egyik legnagyobb épitkezésével, a Kuznyecki Kohóművek épitésével bizta meg. 1937-től a nehéziparban vezető állást töltött be. 1944-ben a Kohóipari Központi Kutató Intézet vezetője volt. 1932-től a Szovjet Tudományos Akadémia tagja, 1942-től pedig alelnöke. Mint akadémikus, a Nagy Honvédő Háboruban a szükséges tartalékoknak a frontra való irányitásában döntően kivette részét. A háboru után a szovjet Kohászati Müvek ujjépitése terén végzett kiváló munkát. A Szovjet Tudományos Akadémia számos müvét adta ki. Többször tüntették ki Lenin-renddel és kétszer Sztálin-díjjal.

Bargyin elvtárs a magyar ipari életnek, de különösen a magyar kohászoknak jól ismert és szeretett alakja. Már három évvel ezelőtt, mikor ittjárt nálunk, értékes tanácsaival döntő módon befolyásolta nehéziparunk és elsősorban kohászatunk fejlődését. Óriási tapasztalata és rendkivül kiterjedt tudása nagyban hozzájárult ötéves tervünk helyes célkitüzéseihez s eredményes megvalósitásához. A mostani látogatása során ismételten végiglátogatta azokat az üzemeket /ózdi, diósgyőri, salgótarjáni Kohászati Üzemek, csepeli R.M. Müvek, stb./ melyeket három évvel ezelőtt is megszemlélt. A kétségtelen fejlődés megállapitása mellett őszintén megmondta a fennálló hiányosságokat is és hasznos tanácsokat adott azok kiküszöbölésére. Átnézte kohászati terveinket, birálatot mondott a diósgyőri rekonstrukciós tervekről, a jövő feladatait illetően kihangsulyozta a nagyolvasztó üzemnél az ércelőkészités fejlesztésének, a nagy toroknyomás és oxigén alkalmazásának fontosságát. Az acélgyártás terén az oxigénes Martin-üzem megvalósitását ajánlotta elsősorban. - A Tudományos Akadémián tartott nagyvonalu előadása pedig a XIX.Kongresszus azon főbb irányelveivel ismertetett meg, melyek a szovjet kohászat fejlődését jelölték ki s igy döntően hozzájárulnak a kommunizmus felépitéséhez.

./.

Egész itt-tartózkodása rendkivül értékes volt a magyar kohászat számára különösen azért is, mert éppen olyan időszakban történt, mikor ujra döntő tervperiódus előtt, a második ötéves tervünk előtt állunk. Minden megbeszélés s minden tanács, amit tőle hallottunk, nehéziparunk s elsősorban kohászatunk uj ötéves tervét fogja döntően segiteni.

Mindezek alapján egész magyar kohászatunk, Tudományos Akadémiánk is büszke lehet arra, ha Bargyin elvtársat, a kiváló szovjet kohászt a Müszaki Tudományok Osztálya tiszteletbeli tagjaként üdvözölheti.

Budapest, 1953. május 25.

M.M. Dubinyin

Alexander Vlagyimirovics Palladint az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság Tudományos Akadémiájának elnökét, a világszerte ismert tudóst és békeharcost javasoljuk a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává megválasztani.

A.V.Palladin 1885-ben született Moszkvában. Egyetemi tanulmányait a szentpétervári egyetem természettudományi karán végezte. Tudományos munkásságát 1905-ben Pavlov laboratóriumában kezdte el, első tudományos közleménye a pavlovi fiziológia területéről való. 1907 után előbb Vegyenszkij mellett dolgozott, majd Németországban tett több tanulmányutat. Érdeklődése mindinkább a fiziológiai-kémia felé fordult és már mint ennek a területnek kiváló szakemberét hivták meg a Harkovi Mezőgazdasági Egyetem fiziológiai tanszékére 1916-ban. A.V.Palladin munkássága ettől az időtől kezdve összefügg az ukrajnai tudomány fejlődésével, az ő ottani működésének megkezdése jelzi az ukrán biokémiai kutatások megindulását és az ő munkásságának köszönhető, hogy Ukrajnában a Szovjetunió egyik legerősebb biokémiai centruma alakult ki. 1921-ben a Harkovi Orvosi Egyetem fiziológiai-kémiai tanszékének vezetését vette át és emellett a tanszék mellett szervezte meg 1925-ben a Biokémiai Tudományos Kutató Intézetet. Ez az intézet 1931-ben került át Kievbe mint az Ukrán Tudományos Akadémia intézete.

1926-ban választotta az Ukrán Tudományos Akadémia levelező tagjává, ugyanott lett 1929-ben rendes tag. 1946-ban Bogomolec akadémikus halála után A.V.Palladint választotta meg az Ukrán Tudományos Akadémia elnökévé. A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának 1942. óta, a Szovjetunió Orvosi Akadémiájának 1944-től /annak megalakulása óta/ rendes tagja. Rendes tagja továbbá a Gruz és Fehéroosz Akadémiának is.

A biokémia területén első önálló monográfiája a kreatin bioszintéziséről 1916-ban jelent meg. Ez a vizsgálat hozta A.V.Palladin működését az anyagcsere vizsgálatával szoros kapcsolatba. Ezen keresztül kezdődtek A.V.Palladinnak és az ő irányitása mellett munkatársainak, az izomfáradás és az izomtréning biokémiai tanulmányozására vonatkozó rendszeres vizsgálatai. Ezek a vizsgálatok az elmélet és a gyakorlat ragyogó egységét valósitották meg és számos elméletileg fontos következtetést hoztak felszinre az izommüködés mechanizmusára vonatkozóan is.

A másik alapvetően fontos irányzat, mellyel A.V.Palladin és iskolája behatóan foglalkozott: az agy és idegrendszer biokémiája. Számos uj adatot szolgáltattak az agy leiró biokémiájához, és kiépitették az agy biokémiai topográfiáját. Ezek az evolutiós elgondolásokból kiinduló kémiai vizsgálatok csak az első lépést jelentették az agy biokémiájának kutatásában, melyet szükségszerüen követett a következő lépés: az agyban és az idegrendszerben lefolyó kémiai folyamatok tanulmányozása és végül a jelenleg is folyó funkcionális agybiokémia kutatása. Ezen irány kialakitásánál különösen szerepet játszott a pavlovi szemlélet, melyet első tanitójától, Pavlovtól nyert.

Tudományos munkásságának harmadik területe: a vitaminologia. Első volt, aki az 1920-as években szisztematikusan vizsgálta az anyagcsere részletfolyamatoknak az avitaminozisban bekövetkező zavarát. A Nagy Honvédő Háboru idején A.V.Palladin munkája alapján vezették be a gyakorlatba a Vikasol-t - a vizben oldható K vitamint - és kimutatták, hogy ennek a normális protrombin tartalom mellett is, a sebgyógyulást elősegitő hatása van.

A.V.Palladin hatalmas tudományos tevékenysége állandó pedagógiai munkással párosult. Tőle származik az első szovjet biokémia tankönyv, mely 11 orosz kiadáson keresztül, évente az orvosok és biologusok tizezreinek szolgál ma is tankönyvül. A Szovjetunió első biokémiai folyóiratát A.V.Palladin intézetének 1926. óta megjelenő értesitőjéből fejlesztette az ukrán Biokémia folyóirattá 1934-ben. A.V.Palladint hatalmas tudományos és pedagógiai tevékenysége az ukrajnai biológiai tudományok szervezésének középpontjába állitotta. Ezt a nagy tudományos szervezési munkát a társadalmi kötelezettségek tudatos felismerésével végezte. Egyike volt az első tudósoknak, akik a szovjet állam megszületésekor fenntartás nélkül csatlakoztak a Bolsevik Párthoz. A marxizmus elméletének elsajátitása jelentős tényező volt abban, hogy A.V.Palladin azóta végzett munkája teljes összhenagban áll a haladó tudomány követelményeivel. Állandó hatalmas tudományos és pedagógiai munkássága mellett, igen jelentős társadalmi és politikai tevékenységet fejt ki. 1947 óta tagja a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának és ezenkivül az U.Sz.Sz.K.Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének is.

Mindezek alapján javasoljuk, hogy A.V.Palladint, a szocialista tudós mintaképét, a világszerte ismert biokémikust, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává válasszuk.

dr.Straub F.Brunó sk.
akadémikus
az MTA Elnökségének tagja

dr.Szörényi Imre sk.
levelező tag
MTA Biokémiai Intézet igazgatója.

Frédéric Joliot-Curie Párisban született 1900-ban, A Fizikai és Kémiai Főiskolán tanult, ahol 1923-ban kitünő eredménnyel végzett. Langevin közbenjárásával Mme Curie intézetében nyert alkalmazást tudományos kutató munkára. Itt ismerkedett meg állandó munkatársával, későbbi feleségével Irene Curie-vel.

1930-ban a természettudományok doktora lett, /doktori értekezését a polonium elektrokémiájáról irta/ majd a Centre National de la Recherche Scientifique vezetője. 1935-ben kinevezték a Sorbonne rendkivüli egyetemi tanárává és a francia becsületrenddel tüntették ki; ebben az évben feleségével együtt megkapta a Nobel-dijat.

Frédéric Joliot kutatásaiban a rádióaktivitás különböző kérdéseivel foglalkozik. Feleségével együtt felfedezte a mesterséges rádióaktivitást. Ezeknek a kutatásoknak eredményei alapvető fontosságuak a modern fizika fejlődésének szempontjából. 1927-től 1949-ig kb. 60 müve jelent meg ebben a tárgyban. /lista mellékelve/.

A háboru kitörésekor Frédéric Joliot, mint a Hadikutató Intézet egyik vezetője megmentette az értékes nehézviz készletet a náciktól. Ekkor kapcsolódott be az ellenállási mozgalomba. 1946-ban elnyerte a hadiérdemkeresztet és a becsületrend parancsnoki fokozatát.

A háboru után kinevezték a Tudományos Kutatás Országos Központjának igazgatójává, 1946-ban az Atomerő Kormánybiztosság vezetőjévé. 1950-ben kommunista magatartás miatt felfüggesztették kormánybiztosi állásából.

Frédéric Joliot a Békevilágtanács elnöke. Jelentős tudományos érdemeiért és az emberi haladás érdekében vivott nagy harcáért javasoljuk a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjának.

Budapest, 1953. május 22.

Gombás Pál sk.
akadémikus

Jánossy Lajos sk.
akadémikus.

John Desmond Bernal Irországban született 1901-ben, iskoláit Angliában végezte. Cambridge-i egyetemi tanulmányai befejeztével 1923-ban megkezdte kutatómunkáját a Davy Faraday laboratóriumban és 1927-ben a szerkezeti kristálytan docense lett Cambridge-ben, majd később 1934-ben a kristálytani kutatás vezetőjévé nevezték ki.

Ezen a területen végzett kutatásaiért aránylag fiatalon, 36 éves korában a Royal Society tagjává választották és 1945-ben a Royal Medal érdemrenddel tüntették ki.

1938 óta Bernal a londoni Birkbeck College fizika professzora. 1924-1952-ig kb. 25 munkája jelent meg. /lista mellékelve/. A fizika területén folytatott munkássága mellett hosszu ideig érdeklődött biológiai problémák iránt, /- különösen a virusok kérdésében - /, amelyeknek fizikai vonatkozásait vizsgálta; e tárgyban számos cikket irt.

Bár Bernal meggyőződéses marxista és e meggyőződését sohasem titkolta, tudományos eredményeinek Angliában kivivott hivatalos elismerése tudományos jelentőségét bizonyitják. "A tudomány társadalmi funkciója" és "A szükségszerüség szabadsága" c. könyveiben részletesen kifejti világnézetét.

Bernal tevékenyen résztvesz a békemozgalomban és tagja a Világbéketanácsnak. Tudományos érdemeiért és mint haladó gondolkodásu tudóst javasoljuk Bernal professzort a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjának.

Gombás Pál sk.
akadémikus

Jánossy Lajos sk.
akadémikus.

Kuo-Mo-zso-t, a kiváló filológust és historikust, az ókori Kina elismert kutatóját, a Kinai Tudományos Akadémia elnökét tisztelettel tagnak ajánljuk.

Kuo-Mo-zso /ce:K'ai-csen/ 1892-ben született Csiatingben, Szecsuan tartományban. Főiskolai tanulmányait Japánban végezte, ott orvosi diplomát szerzett, de kezdettől fogva a filológiai tudományok és az irodalom felé vonzódott.

Tudományos és irodalmi munkásságával hazája felemelkedésének és az emberi haladásnak az ügyét szolgálta és szolgálja. Kiemelkedő harcosa a nemzetközi békemozgalomnak: a Világbéketanács alelnöke.

Kuo-Mo-zso gazdag tudományos munkásságából a legfontosabbak a következők:

Csia-ku ven-ce jen-csiu "Kutatások a teknőccsontok írásjegyeiről".

Jin Csou cs'ing-t'ung cs'i-ming-ven jen-csiu "Kutatások a Jin-és Csou-kori bronzok feliratairól".

Ku-tai ming-k'o k'ao "Kutatások a régi dinasztiák feliratairól".

Pu-c'e t'ung-si "Jós-feliratok magyarázatai".

Különösen jól ismerik és sokat használják Csung-kuo ku-tai sö-hui jen-csiu "Kutatások a kinai ókori társadalomról" c. művét.

Kuo-Mo-zsonak a Jin-és Csou-kori kinai írásjegyek megfejtése körül igen nagy érdemei vannak, az általa megoldott problémák száma lényegesen meghaladja azt, amit e téren valamennyi elődje együttvéve elért. Kuo főfeladatának azonban az ókori kinai társadalom fejlődésének történetét, e fejlődés okainak felderitését tekintette. Kuo Mo-zso három fontos kinai klasszikus forrás, a Ji-csing, a Su-csing és a Si-csing szövegéből összegyüjtött minden tudományosan értékesitheto adatot, a dialektikus materializmus módszere alapján megrajzolta az ókori kinai társadalom képét előbb a Ji-csing korában /ebben segitségére voltak a jós-feliratok is/, majd innen nyomon követte e társadalom fejlődését a Su-csing és Si-csing koráig.

Kuo-Mo-zso rámutatott arra, hogy Marx és Engels módszerének alkalmazása nélkül nem lehet vizsgálni Kína ókorát. Elsőnek jutott arra az eredményre, hogy a kinai társadalom fejlődése során szintén átment a rabszolgatartás fokán.

Kuo-Mo-zso azonban nemcsak filológiai, régészeti és történeti munkáival szerzett magának és a modern kinai tudománynak hírt és megbecsülést az egész világon, hanem egész sor kimagasló munkával gazdagította az irodalomtudományt, sőt-mint költő és író-a kinai költészetet, regényirást és drámairodalmat is.

E művei közül elsőnek említjük önéletrajzát, melynek eddig három kötete jelent meg: 1. Sao-nien si-taj "Ifjukor", 2. Ko-ming cs'un-cs'iu "A forradalom krónikája", 3. K'ua-cs'u tung-haj "Kilépve a Keleti Tengerre". Az eddig napvilágot látott kötetek irodalmi és irodalomtudományi értékükön kivül Kína legujabb történetének igen fontos kortársi dokumentumai is. Fontosabb irodalomtudományi munkáit Ven-ji lun-ven csi "Irodalmi és művészeti cikkek gyüjteménye" c. kötetben bocsátotta közre, valamint e kötet folytatásában,

melynek cime: Ven-ji lun-ven hszü-csi "Irodalmi és művészeti cikkek gyűjteménye, folytatás". Különös figyelmet érdemel a nagy kínai költőről, Cs'ü Jüan-ról irt monográfiája, a Cs'ü Jüan jen-csiü "Tanulmány Cs'ü Jüan-ról", amelynek hiteles társadalomtörténeti hátterét maga tisztázta a kínai ókorra vonatkozó történeti kutatásai során.

Legjelentősebb irodalmi alkotásai közül mintegy öt verskötetét, tiz regényét, ill. kisregényét, körülbelül ugyanannyi drámáját tartjuk számon. Ezek méltatása most nem feladatunk, azt azonban ezuttal sem hallgathatjuk el, hogy egyik sinológus bírálója, több, mint tiz évvel ezelőtt azt írta róla: "Er ist vielleicht der bedeutendste lebende Dichter, der sich als Lyriker, Romanschriftseller und Dramatiker und als Übersetzer betätigt hat".

Mint müfordító leforditotta Tolsztoj és Gorkij több müvét, valamint a szovjet irodalom legjelesebb alkotásait. Leforditotta Goethe Faustját. Kínai nyelven tolmácsolta Marx és Engels több fontos müvét.

Kuo-Mo-zso a magyar tudomány és a magyar nép őszinte barátja, tiszteleti taggá való megválasztása díszt és gyarapodást jelent Akadémiánknak.

Ligeti Lajos sk.
akadémikus.

Leopold Infeld Krakkóban született 1898-ban. A krakkói és berlini egyetemen tanult és 1921-ben a filozófia doktorává avatták Krakkóban. 1929-től a Lwow-i egyetemen dolgozott előbb asszisztensként, majd mint docens az elméleti fizika tanszékén. Einsteinnel együtt végzett munkája eredményeképen a relativitáselmélettel kapcsolatban számos alapvető fontosságu cikket tett közzé. 1927-től 1952-ig hozzávetőleg 4o müve jelent meg./lista mellékelve/.

A lengyelországi körülmények arra kényszeritették, hogy 1932-ben elhagyja hazáját. Ezután tudományos munkásságát Angliában folytatta tovább, ahol Max Born-nal együtt az elektronnak egy nem-lineáris térelméletét dolgozta ki. Bár ezt az elméletet nem minden fizikus fogadta el, mégis fontos mérföldkőnek tekintik a modern fizika fejlődésében. Infeld később Kanadában mint fizika-professzor müködött.

Einsteinnel együtt folytatott ujabb munkássága során Infeld kidolgozta "Az általános relativitás formulációjá"t, melyben a részecskék mozgásegyenlete a téregyenletek következménye. Ez igen jelentős probléma, melynek megoldásával a fizikusok - különösen a Szovjetunióban - sokat foglalkoznak.

195o-ben Infeld visszatért Lengyelországba, hogy résztvegyen hazája épitésében, különösen a fiatal lengyel fizikus utánpótlás nevelésében. Varsóban fiatal munkatársaival együtt kialakitotta az elméleti fizika fontos iskoláját.

Infeld nemcsak hires tudós, hanem széles látókörü és haladó gondolkodásu ember is, aki nem törödve Kanada és az Egyesült Államok kormányainak zaklatásával, tevékeny részt vett a békemozgalomban. Tagja a Világbéketanácsnak is. Tudományos érdemeiért és haladó gondolkodásáért javasolom a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjának.

Jánossy Lajos sk.
akadémikus

Novobátzky Károly sk.
akadémikus

Elnek N e j e d l y elvtárs, a Csehszlovák Tudományos Akadémia elnöke, a kiváló történettudós, a cseh zenetudomány megalapitója 1878 február 10-én Litomysl városban született. A prágai Károly egyetemen végezte tanulmányait, mint Goll, Hostinszky professzorok tanitványa. 1905-től docens, 1908-tól rendkivüli, majd 1919-től rendes egyetemi tanár. Nejedly professzor rendkivül sokoldalu tudományos munkásságot fejtett ki a mult század utolsó éveitől kezdve. Fő figyelme a huszita mozgalomra irányult. 1900-ban jelent meg Források a prágai és taborita huszíták szinódusaihoz c. müve. A huszitizmus iránti érdeklődése egész életében elkisérte Nejedly professzort. 1904 és 1907 között jelentek meg müvei a huszita dalról, 1925-ben jelent meg Husz János és szociális jelentősége cimü tanulmánya és 1946-ban adta ki Husz és a mi korunk c. munkáját. Ifjukorában irott egyéb tárgyu müvei közül kiemelkedik nagy monográfiája szülővárosáról Litomysl-ről és környékéről /1900/.

A huszitizmus tanulmányozása révén jutott el Nejedly elvtárs a saját cseh népének életéhez, küzdelmeihez és azonositva magát a néppel, egész életét a cseh dolgozó nép szolgálatába állitotta. Tudományos munkásságával a mult század végétől kezdve harcot folytatott a reakciós cseh burzsoázia hazafiatlan és kozmopolita nézetei ellen. A huszitizmus forradalmi tartalmának megmutatása után a cseh nemzeti történelem többi szakaszainak tanulmányozásába fogott és sorra fedezte fel a cseh nemzeti kulturának azokat a nagy haladó értékeit, amelyeket a mult századbeli cseh burzsoá társadalom egyoldaluan meghamisitott vagy elhallgatott. Nejedly elvtárs mint zenetörténész évtizedeken keresztül küzdött irásban és előszóban a cseh nemzeti zene legnagyobb képviselőjének, Szmetanának az elismertetéséért. Hasonlóan kemény küzdelmeket vivott Jirásek, Bozena, Nemcová és más nagy cseh irók haladó müvészetének értékelése érdekében. Megirta a cseh zene történetét. E század elején Nejedly elvtárs tudományos munkássága hozzájárult ahhoz, hogy a cseh nemzeti közvélemény leszámolhasson a královédvori kéziratha-misitással.

Nejedly elvtárs pályája kezdetétől fogva nagy érdeklődéssel viseltetett Oroszország és az orosz kultura iránt. Egyike volt azoknak a cseh kulturférfiaknak, akik a maga egész nagyságában megértették a nagy októberi szocialista forradalom jelentőségét és le is vonták az ebből eredő következtetéseket. Az októberi forradalom óta Nejedly elvtárs lelkes hive a Szovjetuniónak és az első Csehszlovák Köztársaság idején hatalmas, lankadatlan harcot vivott a Szovjetunió rágalmazóival szemben. A 20-as években nagy monográfiát irt Leninről. Egyik legfőbb irányitója volt a csehszlovák-szovjet barátságot ápoló egyesületnek, előadások, tanulmányok százaiban ismertette a cseh néppel a szocializmus államának hatalmas eredményeit és támogatta ezzel Csehszlovákia Kommunista Pártjának mindennapi harcát. A fasizmus előretörésének idején Nejedly elvtárs a Csehszlovák Kommunista Párt tagjaként egész erkölcsi tekintélyével szállott sikra a hazáját fenyegető vész ellen és 1938-ban a Szovjetunió által felkinált segitség mellett emelt szót. A hitleri megszállás éveiben a Szovjetunióban talált menedéket és munkahelyet. Előadásokat tartott a moszkvai egyetemen. Munkatársa volt a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történettudományi Intézetének, tevékenyen résztvett a szovjet főváros kulturális életében. 1941-től, a Nagy Honvédő Háboru idején Moszkvában, Kujbisevben tartott előadásokat, melyekben a náci hordák elleni hősi harcra buzditotta a szovjet katonákat.

Résztvett a Moszkvában megalakult Szláv Bizottság munkájában. Egyik fő munkatársa lett a Szláv Bizottság folyóiratának, a Szlavjanszkijnak. Szerkesztette a Szovjetunióban élő csehszlovák emigránsok lapját, előadásokat tartott a moszkvai rádióban és szoros kapcsolatban állott a Szovjetunióban megalakult csehszlovák hadtest katonáival, lelkesitette őket a harcra. Közben egy percre sem hagyta abba tudományos munkásságát. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történettudományi Intézete 1944-ben egy gyüjteményt adott ki a nyugati és déli szlávoknak a német agresszióval szemben folytatott évszázados harcáról. Nejedly professzor nagy szerepet vállalt a könyv megirásában. A szovjet Történettudományi Intézetben számos előadást tartott Csehszlovákia történetéről, foglalkozott a fiatal káderek nevelésével, a szovjet aspiránsokkal, ráirányitotta figyelmüket Csehszlovákia történetére.

A felszabadulás után Nejedly elvtárs ismét a csehszlovák tudományos élet élén áll. Felhasználva szovjetunióbeli tartózkodását, Lenin és Sztálin klasszikus müveit, megirja a Szovjetunió története c. munkáját /1948/ majd egy uj Lenin monográfiát. 1945 óta számos történelmi müve jelent meg, köztük a cseh történelem I.kötete. Külön kötetben adta ki a Szovjetunióban irott cikkeit.

Nejedly elvtárs 1945-től tagja a csehszlovák kormánynak.

Kis megszakitással a kultuszminiszteri tárcát töltötte be. Majd miniszterelnökhelyettes lett. E pozíciójában mindvégig a kommunista párt hűséges fiának bizonyult. 1952. novemberében az ujonnan megalakult csehszlovák Tudományos Akadémia elnökévé nevezték ki.

1953 februárjában ünnepelte a csehszlovák dolgozó nép és az egész haladó világ Nejedly elvtárs 75. születésnapját. A Szovjetunióban előadások emlékeztek meg Nejedly elvtárs életmüvéről és kiemelték a kiváló cseh történettudósnak a Szovjetunió népeihez és kulturájához fűződő mélységes szeretetét és ragaszkodását. 1917 óta Nejedly elvtárs hatalmas tudományos tekintélye sok hivet szerzett Csehszlovákiában és azonkivül is a szocializmus és a kommunizmus gondolatának. Ennek elismerése jeléül a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje a 75 éves Nejedly elvtársnak a Lenin rendet adományozta. Megemlékeztek Nejedly elvtárs érdemeiről a többi népi demokráciák is. A szófiai egyetem diszdoktorává választotta ez év februárjában. Nejedly elvtárs ma is egyike a legtevékenyebb, legtermékenyebb cseh tudósoknak. Mint az Akadémia elnöke irányitja a cseh tudományos életet. Saját szerkesztésében jelenteti meg a VAR cimü folyóiratot, melyet jórészt egymaga ir. Ezenkivül rendszeresen előad az egyetemen és a vidéki kulturközpontokban, rádióelőadásokat tart és tevékenyen vesz részt a cseh szellemi élet vitáiban. A burzsoá nézetek elleni harcban, az irodalmi vitákban Nejedly elvtárs szava döntő. A közelmultban jelentek meg uj kiadásban tudományos munkái.

Molnár Erik sk.
akadémikus.

K Ü L S Ő T A G O K

1953

Javasoljuk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia K. Kuratowskit külső tagjává válassza.

Kuratowski Kasimierz, a Lengyel Tudományos Akadémia rendes tagja, s a Lengyel Tudományos Akadémia Matematikai Intézetének igazgatója jelentős tudományos kutató, akinek nagyszámu, legnagyobbrészt topológia kérdéseivel foglalkozó munkája igen komoly nemzetközi megbecsülésre tarthat számot. Kiterjedt munkásságát nehéz röviden jellemezni, ezért csupán két nevezetes eredményét emlitjük meg: Kuratowski jellemezte elsőként a lokálisan összefüggő kontinuumokat azáltal, hogy nyilt halmazaik minden komponense maga is nyilt. Másik, talán legszebb eredménye, hogy a sikba nem rajzolható görbék az általa megadott két gráf valamelyikét szükségképpen tartalmazzák. Kuratowskinak ez a tétele a sik topológiájának egyik legszebb eredménye. Nagyszámu munkáit összefoglalta kétkötetes, francianyelvü nagy Topológiában, amely - noha második kötete csak 1948-ban jelent meg - olyan nemzetközi sikert aratott, hogy ma már a második kiadása is megjelent. A Lengyel Népköztársaság K. Kuratowskit ismételten kitüntetésben részesitette a tudományos munkásságáért.

Kuratowski kiváló tudományos munkássága, magyar matematikusokkal való bensőséges kapcsolata és lelkes egyénisége a biztositéka annak, hogy Akadémiánk külső tagjaként még értékesebben tudja támogatni a magyar tudományos kutatást, amelynek már eddig is lelkes hivének mutatkozott.

Budapest, 1953. május 25.

Alexits György s.k.
akadémikus

Rényi Alfréd s.k.
MTA. lev. tagja.

A matematikai és fizikai osztályon ajánlom Mazur Stanislaw kiváló lengyel matematikusnak, a Lengyel Tudományos Akadémia főtitkárának külső taggá való megválasztását.

Mazur Stanislaw a lineáris terek és lineáris operációk problémakörének egyik legismertebb kutatója. Mint ismeretes, e modern és nagy fontosságu diszciplinában Riesz Frigyes és Maurice Fréchet uttörő munkássága mellett elsősorban kiváló lengyel matematikusok értek el alapvető eredményeket; közülük legelsősorban Banach és munkatársai. Banach halála óta kétségtelenül az ő volt munkatársa, Mazur tekinthető a lengyel funkcionálanalizis iskola vezetőjének.

Kiterjedt munkásságából legyen szabad elsőnek megemlitenem Mazurnak a szummabilitás általános elméletére vonatkozó eredményeit: az u.n. Banach-Mazur-féle átalános limeszfogalom igen hatásos segédeszköznek bizonyult azóta számos vizsgálatban. Emlitsük meg Banachhal együtt talált eredményét, amely szerint minden szeparábilis Banach-tér ekvivalens a folytonos függvények terének egy zárt alterével. Mazur bizonyitotta be, hogy Banach-térbeli konvex test bármely határpontján át halad támasztósik. Ez a tétele előfutárja volt azoknak az ujabb vizsgálatoknak, amelyeket szovjet matematikusok általános Banach-térbeli konvex halmazokra vonatkozólag folytattak, s amelyek többek között a konvex halmazok "szélső pontjai"-ra vonatkozó nagyfontosságu Krejn-Milman-féle tételhez vezettek el. Mazur volt az, aki az u.n. normált gyürük általános elméletét kezdeményezte azzal a nevezetes tételével, hogy minden normált test izomorf a komplex számok te tével. Mazur e tételéhez csatlakozva épitette fel Gelfánd szovjet matematikus a normált gyürük elméletét, amely azóta a funkcionálanalizis virágzó ágává fejlődött ki.

Mazur Stanislaw külső taggá való megválasztásával Akadémiánk jeles tudóst, a baráti lengyel nép kiváló fiát iktatná be tagjai közé.

Szeged, 1953. május 23.

Szőkefalvi-Nagy Béla s.k.
az MTA lev. tagja

Alexits György s.k.
akadémikus

Rényi Alfréd s.k.
az MTA lev. tagja

Asséne Hadjioloffot a szófiai Orvostudományi Egyetem tanárát, a Szövettani Intézetének igazgatóját javasolom a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává megválasztani.

Asséne Hadjioloff 1903-ban született Samiokovban, tanulmányait a szófiai egyetem orvosi karán és Franciaországban, a Lyoni egyetemen végezte. 1928-ban nősült, felesége Heléne Silaghi, Kossuth Lajos családjának leszármazottja.

A.Hadjioloff a bolgár tudományos élet kimagasló személyisége, vezetője a bolgár Tudományos Akadémia Exper.morf.intézetének és a bolgár Tudományos Akadémia főtitkárának helyettese. 1924 óta folytatott tudományos munkái a szövettan, kisérletes morfológia, szövettenyésztés, histokémia, cytológia, neurohistológia és biológia területére esnek. Kutatásainak egy része, különösen amelyik a lipoid anyagcsere morfológiai vizsgálatára vonatkozik, uttörő jellegű. A kisérletes munkák mellett a histológia elméleti kérdéseivel is foglalkozott és foglalkozik, elsősorban a gér, valamint a gonádok más szövethez hasonló szöveti jellegének kérdéseivel. Tudományos munkái a következő nagyobb témakör köré csoportosulnak:

1./ A lipoidok histo-és fizikokémiája. Kidolgozott uj lipoidfestő eljárást, amely a zsirfestők u.n. "hydrotropicus oldódásán" alapul. Megállapitotta t.i., hogy szappan, de egyéb kémikáliák, pl. trichlorecetsav, ecetsav, coffeinum citricum, sulfosalycilsav jelenlétében a zsirfestők vizben oldódnak és ezzel a festékkel a sejtekben lévő lipoidszemcsék eloszlása vizsgálható. Hadjioloff professzornak 17 publikációja foglalkozik a lipoid- festők sajátságaival és a lipoidok histokémiájával. Próbálkozásokat tett a zsirfestők kivonása utján quantitativ mikroszkópos vizsgálatok végzésére is.

2./ Lipoidok intravitális festése. Fontos és jelentős módszer kidolgozása, amely lehetővé teszi, hogy zsirfestők adásával in vivo a különböző szöveteket megfessük, s a zsirok eloszlását tanulmányozzuk. I.v. adott Sudán oldat segitségével pl. Hadjioloff professzor és munkatársai a zsirszövet eloszlását tudták tanulmányozni, sőt ezzel a festési eljárással a velőshüvely is festhető volt. A módszer lehetőséget nyujtott nekik a zsir-anyagcsere számos kérdésének morfológiai vizsgálatára. Megállapitották, hogy a legkülönbözőbb hámfelszinek rendelkeznek zsir-felszivó képességgel, igy pl. uterus, tuba, epehólyag, oesophagus, gyomor, stb. A módszer segitségével különböző állatfajokban tanulmányozták a zsirszövet eloszlását és az utóbbi időben ezeket a vizsgálatokat kémiaiakkal igyekeztek kiegészitení. Morfológiai zsir-anyagcsere vizsgálatokat a központi idegrendszerre is kiterjesztették, vizsgálván a csirkeembryo neutrális zsirjának kialakulását, a fejlődés alatt.

3./ Luminescenc mikroszkópiás vizsgálatok. Hadjioloff professzor az elsők között volt, akik luminescenc mikroszkópos vizsgálattal foglalkoztak. Leirt a béka bőrében egy sajátságosan luminescáló közvetlen hám alatt lévő réteget, amelynek jelentősége ma sem tisztázott, sem az itt szereplő anyag kémiai

természete. Foglalkozott ezenkivül a fogak luminescenc mikroszkópiás vizsgálatával, hugysav kimutatással luminescencia alapján, a halak kötőszövetében lévő sárgásan fluoreszcáló anyag természetével, szövettenyészetek luminescenciás analysisével. A legujabb időkben a morfológiai zsiranyagcsere vizsgálatokkal és luminescenc analysissel a szikgolyók kialakulását és eredetét vizsgálják, amely szikgolyók Lepesinszkája munkája alapján nagy jelentőséget nyertek. A zsir anyagcsere vizsgálatok területén a tüdő zsiremésztésével is kimeritően foglalkoztak és foglalkoznak.

4./ Vér és haemopoetikus szövet. Részben in vitro festett zsirral, részben más módszerekkel vizsgálták a reticuloendothel rendszer müködését. Kidolgoztak egy módszert, melynek segitségével a béka Kupffersejtjei haematoxylinnal vitálisan festhetők. A haematológia területén Hadjioloff professzor több elméleti munkát közölt, amely a vér szöveti jellegének kérdéseivel foglalkozik. Ugyancsak hasonló cikkekben foglalkozik gonádok szöveti jellegével.

A számos tudományos publikáción kivül Hadjioloff professzor 1946-47-ben kétkötetes histológiát és mikroszkópos anatómiát adott ki, valamint 1945-ben a Vér és haemopoesis cimmel haematológiai könyvet. Az elmult évben pedig fejlődéstani orvostanhallgatók számára. Ezekkel a könyvekkel nemcsak a bulgár orvosképzésnek, de a bulgár tudományos életnek is nagy szolgálatokat tett.

Hadjioloff professzor a bulgár tudományos életben fontos szerepet tölt be, nemcsak mint professzor, de mint akadémikus is. Tanitványai közül nem egy ma már professzor. Tudományos munkásságát rendkivül mozgékony, szélesirányu érdeklődés és általános biológiai szemlélet jellemzi. Ez az érdeklődés az orvostudomány egyéb területeire is kihat és teszi érthetővé a gyógyitó orvostudomány problémái iránti érdeklődését.

Kapcsolata a magyar orvostudománnyal már régebbi keletü. Igen sokat járt Magyarországon és a magyar szakemberek kivétel nélkül jól ismerik nemcsak munkásságát, hanem őt magát is. 1951-ben a Magyar Tudományos Akadémia nagyhetében a bulgár küldöttség vezetője volt és a nagygyülésen értékes előadást tartott legujabb kutatásairól. A kapcsolat tovább mélyedt azáltal, hogy a kulturkapcsolatok vonalán Törő Imre akadémikus, a budapesti Szövet-és Fejlődéstani Intézet igazgatója 3 hetes és az intézet tanársegédje, Barka Tibor, 3 hónapos tapasztalatcserén voltak nála és megismerhették kutatásait, széles tudományos érdeklődését, a nagy békeharcost és Bulgária szocialista átalakitásának fáradhatatlan zászlóvivőjét a bulgár Tudományos Akadémia orvostudományi vonalán.

Azóta a kapcsolatok még jobban elmélyültek és elősegitik a további szakmai tapasztalatcserét és a népi demokráciák közötti szoros barátság további megszilárditását. A magyar-bulgár barátság lelkes hive. Munkatársai között több olyan van, akik Magyarországon jártak egyetemre, ami Hadjioloff magyar kapcsolatait még szélesebb alapon épiti tovább.

A fentiek alapján javasolom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia A. Hadjioloffot külső tagjává válassza meg.

Dr. Törő Imre sk.
akadémikus.

R. Cernatescu